

Verden i 2025

**EU's nødvendige svar på
udfordringerne**

***DEBATOPLÆG
NOVEMBER 2007***

www.ein.eu

Verden i 2025

EU's nødvendige svar på udfordringerne

Indhold

Forord	3
Indledning	4
Sammenfatning	5
I. Et Europa i harmoni med sig selv	10
II. De globale fremtidige udfordringer	12
III. Politikvalgmuligheder for Europa inden for nøglesektorer	16
Globalisering og digital økonomi	16
Demografi og indvandring	20
Terrorisme og sikkerhed	25
Energi og miljø	32
IV. Følger for EU	37
Styreformer i EU: værdier, identitet og grænser	37
Den multipolare verden: det transatlantiske partnerskabs afgørende rolle	42
V. Konklusioner	47

FORORD

"Verden i 2025: EU's nødvendige svar på udfordringerne" udgør et vigtigt bidrag til den politiske

beslutningsproces på centrum-højre-fløjen i europæisk politik. Der er tale om et bemærkelsesværdigt produkt, som udspringer af et samarbejde mellem et stort antal personer i European Ideas Network - en netværkstænketaank, der sponsoreres af PPE-DE-Gruppen med det formål at tjene som forum for valgte politikere og rådgivere, akademikere, eksterne eksperter og repræsentanter fra civilsamfundet.

Deleted:

Over det seneste år har netværkets medlemmer, tænketanke og politiske fonde arbejdet i 12 temaarbejdsgrupper og i syv taskforce for at dybdeanalysere de rejste spørgsmål og udtænke mulige politikvar. Der er afholdt møder over hele Europa - i Bruxelles, Paris, London, Berlin, Budapest, Haag, Bonn og Madrid - samt i Washington DC, som kulminerede i det årlige sommeruniversitet, der dette år fandt sted i Warszawa.

Formatted: Danish

Nærværende debatoplæg udgør et større nyt EIN-initiativ, som har til formål at give Europas ledende centrum-højre-beslutningstagere et frisk indblik i fremtidige valg, udfordringer og muligheder over en længere tidshorisont end normalt. Debatoplægget er fortsat i højeste grad åbent for diskussion. Hensigten er nu at tiltrække kommentarer fra et bredt spektrum af bidragsydere for at uddybe og detailforbedre oplæggets analyser og konklusioner.

Jeg håber debatoplægget vil vinde bred anerkendelse som et vigtigt og konstruktivt bidrag til debatten og give stødet til en bred drøftelse af de hovedemner, det behandler.

*Joseph Daul, MEP
Formand for PPE-DE-Gruppen*

INDLEDNING

Det er ofte sagt, at det er muligt at modstå en invasion af hære, men ikke en invasion af idéer.

Her tæt ved indgangen til det andet årti af det 21. århundrede er verden blevet et sted, hvor meddelelser udveksles øjeblikkelig mellem individer, hvor nyhederne sendes gennem globale medienetværk ved et tryk på en knap, og hvor grænser har mindre betydning end på noget andet tidspunkt i nyere tid.

I de seneste 500 år har europæerne sat dagsordenen for idéer, udforskning og demokrati med retsstatsprincippet som samfundets grundsten. Men tingene er i færd med at ændre sig.

Såvel videnskabelige som politiske idéer har aldrig bevæget sig mere frit. Et 20. århundrede med store omvæltninger fremkaldt af ideologiske konflikter ligger bag os.

Den hastighed, hvormed disse forandringer foregår, overrumpler mange. Nogle elsker dette miljø, andre frygter de negative aspekter, der følger med, og føler sig udelukket.

Globale problemer kræver i stigende grad globale løsninger. Det kan ikke nægtes, at disse ændringer finder sted, eller at mange er varige.

Det er lykkedes os i Europa i de seneste 60 år at finde veje til at løse vores underliggende uoverensstemmelser og sammen fremme vores fælles værdier og velstand.

Det gælder nu om at være skarpsindige nok til at kunne se ind i fremtiden, som i bedste fald kan være uklar, hvis man sætter sig særlige, langsigtede mål. Men vi bør i de næste 50 år i stigende grad investere vores energi i at hjælpe dem, der fortsat står uden for den vestlige verden, og hjælpe dem med at slutte trop. Dette vil være til gensidig gavn og hjælpe europæerne med at sikre et gunstigt og stabilt klima.

Det er således ikke muligt at forudsige nøjagtigt, hvorledes verden vil se ud i 2025. Historien er rig på eksempler på dem, der har forsøgt og fejlet i at forudsige fremtiden. Som eksempler kan nævnes Rom-klubben eller Hudson Institute's famøse rapport fra 1967, hvori man overså udviklingen af mikrochippen.

Ved at forene oplysninger og erfaringer kan netværk bidrage til at foreslå, hvad der kunne være den bedste vej fremad, simpelthen ved at tilskynde til den bredest mulige debat om grundlæggende idéer, facts og valgmuligheder. På denne måde kan beslutninger træffes af regeringerne og møde bred forståelse blandt borgerne.

Det er på denne baggrund, at vedføjede debatoplæg er blevet udarbejdet af European Ideas Network efter en bred høring med opfordring til at fremsætte idéer om de store kommende politikudfordringer og komme med forslag til, hvorledes EU bør løse dem.

*James Elles
EIN-formand
Oktober 2007*

SAMMENFATNING

Deleted: Page Break

Formatted: Centered

Deleted: EXECUTIVE SUMMARY

European Ideas Network gennemførte i 2007 et større projekt med det formål at indkredse de vigtigste udfordringer og valg, som beslutningstagere i EU og dets medlemsstater vil stå over for i de næste to årtier, og at fremsætte fremsynede idéer til løsningen af disse. Dette initiativ tjener til at fremme større samhørighed i idéprocessen på centrum-højre-fløjen i europæisk politik.

I nærværende dokument gives et bud på hovedtendenserne i de næste 20 år, som hvis de klart bestemmes, vil sætte os i stand til at træffe de beslutninger, som er nødvendige for at sikre, at europæerne kan forblive succesrige og klart gå forrest i det globale lederskab. Det er ikke muligt at forudsige nøjagtigt, hvorledes verden vil se ud i 2025. Ved at forene oplysninger og erfaringer kan netværk bidrage til at foreslå, hvad der kunne være den bedste vej fremad, simpelthen ved at tilskynde til den bredest mulige debat om grundlæggende idéer, facts og valgmuligheder. På denne måde kan beslutninger træffes af regeringerne og møde bedre forståelse blandt borgerne.

Det er på denne baggrund, at nærværende dokument er udarbejdet af EIN-netværket med henblik på at fremsætte idéer om de store kommende politikudfordringer og understrege, hvilke valg de ansvarlige for de politiske partiers programmer bør træffe. Dokumentet udmunder i følgende seks hovedkonklusioner:

1. - Der er et større temposkift undervejs i de spørgsmål, som er til debat, og et fokusskift fra forfatningsspørgsmål til de fremtidige globale udfordringer. I de seneste 60 år er det lykkedes europæerne at finde veje til at løse deres underliggende forskelle og i fællesskab fremme fælles værdier og velstand. Men den hastighed, hvormed forandringerne sker, er steget, samtidig med at spørgsmålene i stigende grad er blevet globale og kræver globale løsninger. Det er indtrykket, at Europa ikke reagerer hurtigt nok på disse ændringer.

2. - Disse udfordringer er meget store i bredde og dybde. De har også en langsigtet karakter og kan ikke tackles ved kortsigtede løsninger. Det gælder derfor nu i stigende grad om at udvise stor fremsynethed.

3. - I dette dynamiske globale miljø er ingen medlemsstat i stand til at løse disse udfordringer alene. EU og medlemsstaterne bør spille en nøglerolle for at styrke og udbrede forståelsen for, hvad sådanne udfordringer vil betyde for EU-borgerne, og tilskynde disse til at skue udad med optimisme og tillid.

4. - Europa bør i en multipolar verden holde sig i kontakt med alle aktører, men tættere transatlantiske bånd er vigtige for at løse sådanne udfordringer, specielt med hensyn til økonomi, energi/miljø og sikkerhedsspørgsmål. Der vil være behov for en ny transatlantisk partnerskabsstruktur. Disse udfordringer vil blive bedre håndteret ud fra et vestligt synspunkt, hvis det transatlantiske partnerskab uddybes med dette for øje. Der vil være behov for et styrket transatlantisk samarbejde omkring beslutningstagning på det økonomiske og reguleringsmæssige område og for fjernelse af ikketoldmæssige barrierer inden for samhandel og investeringer for at gennemføre det transatlantiske marked.

Deleted: 5

5. - I en stadig mere globaliseret verden baseret på digital økonomi vil individet udgøre den vigtigste enhed. EU's bureaukratiske etik vil på denne baggrund været tvunget til at tilpasse sig, for at styreformerne i EU kan ajourføres. Offentligheden tyer til anvendelse af nye teknologier for at holde de politiske ledere til ansvar, debattere idéer og agitere for politikændringer.

6. - For EU bør der nu være mindre fokus på at udvide grænserne mod øst. Europa har i de seneste fem år sat tid over styr i den såkaldte forfatningsproces uden at lægge tilstrækkelig vægt på at tilpasse sig hurtigere til en verden med hård økonomisk konkurrence, vitale strategiske trusler og radikale teknologiske og kulturelle ændringer. EU's ydre grænser bør nu fastlægges, og en længere periode afsættes til styrkelse af EU's interne sammenhæng, som vil kunne bibringe EU-borgerne en reel identitetsfølelse. Dette vil gøre det muligt at udfolde en koncentreret indsats for at løse de kommende udfordringer uden til stadighed at skulle bruge kræfter på at udvide EU og eventuelt svække EU's evne til at fremstå som en gyldig global partner. En sådan fastlæggelse af EU's grænser vil ikke betyde en ende på udvidelsesprocessen, men indebære, at der lægges mere vægt på, at EU plejer egne interesser først - dets integrationskapacitet - frem for at tillade enhver stat, der ønsker det, at blive optaget.

Deleted: Page Break

I dokumentet fokuseres mere specifikt på fem større politikområder, hvor der bør investeres mere tid og større bestræbelser på at løse hastende spørgsmål, som ikke længere kan vente:

► Konkurrenceevne og global økonomi

Globaliseringen ændrer i stor hast den globale balance mellem landene. Kina og Indien vil sandsynligvis tegne sig for 50 % af verdens BNP i 2060. Dette var allerede tilfælde i... 1820. Denne fornyede opkomst af Asien som en verdensøkonomisk magt vil stille Europa over for en radikal udfordring. Det vil være op til europæerne at afgøre, om Europas fremtidige relative svækkede stilling i sammenligning med Asiens styrkede position over de næste 20 år fortsat blot vil være følgen af indhentningsbestrebelse eller betyder, at Europa er i færd med at blive endeligt overhalet af yngre og mere dynamiske nationer.

Der er kun én mulig strategi til afbødning af de katastrofale politiske konsekvenser af et sådant scenario. Europa bør tage teten i informationsalderen. Den bør til fulde beherske videnøkonomien, idet informationsteknologierne nu gennemsyrrer alle politikområder. Det bliver ingen nem opgave. En vending af tendensen vil grundlæggende være et spørgsmål om uddannelse, innovation og iværksætterånd. Med henblik herpå vil Europa skulle aflægge sig manglende fleksibilitet og merkantilistiske reguleringer, som kvæler udviklingen af en dynamisk iværksættermentalitet. Hvis Europa ønsker at drage fordel af alle de muligheder, den fortsatte globalisering frembyder over de næste 20 år, er en øget konkurrence i de nationale uddannelsessystemer og på globalt plan tvingende nødvendig. Dette bør være EU's hovedprioritet i perioden op til 2025.

► Demografi og indvandring

Det mest grundlæggende og vanskelige problem i Europa er det lave fødselstal. I verden som helhed er der i øjeblikket 21 fødsler promille på årsbasis. I USA er der 14, i Europa 10. En forhøjelse af det gennemsnitlige antal fødsler fra 10 til 11 ville i det mindste stabilisere befolkningstallet i Europa, om end det ikke ville opveje faldet i antallet af personer i den erhvervsaktive alder. Hvis dette skal forhindres, vil det kræve en endnu

kraftigere vækst i fødselstallet. Det fremgår af nylige undersøgelser, at hvis fertilitetskvotienten forbliver på nuværende lave niveau, vil der for hvert tiår fremover ske et yderligere fald i EU's befolkning på ca. 30-40 mio. personer. Hvis en sådan tendens fastholdes, vil det have dybtgående virkninger på alle aspekter af europæisk samfundsliv - inklusive pensioner, transport, boligforhold osv.

For både at tackle de udfordringer og udnytte de muligheder, som de demografiske ændringer medfører, bør de europæiske beslutningstagere motivere til højere fødselstal, hæve alderen for udtræden af arbejdsmarkedet og alderen for ret til pension, øge erhvervshyppigheden og fremme en større produktivitet blandt eksisterende arbejdstagere gennem lovgivningsmæssige og økonomiske incitamenter.

På indvandringsområdet bør EU-landene revidere strategierne omkring lovlig indvandring, der ensidigt tilgodeser ufaglærte og erstatte dem i det mindste delvis med strategier, der fremmer indvandring af faglærte arbejdere. Der bør gøres en indsats for at styrke kvalifikationerne hos indvandrere med et længevarende ophold og anvende deres flersprogethed og indsigt i tværkulturel forståelse. Der bør udfoldes bestræbelser på at gøre Europa attraktivt i sammenligning med resten af verden for at tiltrække og holde på faglærte arbejdere og vende hjerneflugten. Endelig vil der være behov for at tackle de særlige problemer med integration af andengenerationsindvandrere mere grundigt end før i både indvandrerens og den indfødte befolknings interesse.

> Terrorisme og sikkerhed

Det 21. århundredes frie markedsdemokrati har åbnet op for informationskilder, skabt nye kommunikationssystemer og fremmet rejser, internationale netværk og studentermobilitet i et hidtil uset omfang. Over de næste 20 år vil sådanne tendenser vokse eksponentielt. Denne udvikling har skabt en ny form for fjende, der misbruger den frie adgang til information, den hurtige kommunikation og de lette rejsemuligheder. De nye trusler afspejler internetalderens mangfoldighed. Demokratiet angribes gennem "cybermobilisering", hvor potentielle fjenderekutter hverves over hele verden.

Deres taktik går ud på at undergrave og dernæst knuse demokratiernes moralske overlegenhed, f.eks. ved at søge at tvinge dem til at opgive retsstatsprincippet for at forsvare loven. Frem for at udfordre demokratiene i en direkte konflikt foretrækker denne amorfe fjende at presse dem til hykleri og til at træffe foranstaltninger, som vil fremmedgøre den moderate opinion i nøgleområder og underminere støtten internt.

Der findes ingen hurtige løsninger i bekæmpelsen af terrorisme. Det er politisk beslutsomhed, offentlighedens vilje til at stå imod, udvikling af stadig mere sofistikerede og raffinerede terrorbekæmpelsesforanstaltninger, afvæbning af eventuelle legitime underliggende klager og marginalisering af terrorsagen, som tilsammen kan skabe vilkårene for eliminering af terrortruslen. Og dog vil nøglen til succes i bekæmpelsen af det globale oprør måske i realiteten ligge i at behandle forskellige skuepladser forskelligt og udvikle effektive lovbaserede stater, som er i stand til at sikre borgerne goder og indføre demokratiske institutioner. EU bør fortsat prioritere fremme af demokrati og menneskerettigheder over hele verden.

Alle europæere bør være bevidst om betydningen af at kæmpe for deres værdier, og om hvorledes disse bør forsvares mod alle former for terrortrusler. Et nært samarbejde mellem regeringerne med udgangspunkt i denne fælles forståelse er af væsentlig betydning.

En vigtig udfordring for de demokratiske samfund i Europa vil være en politisk og økonomisk integration af de samfundsgrupper, som i øjeblikket føler sig udstødt og vrede. Det vil være nødvendigt at træffe foranstaltninger til styrkelse af den tværkulturelle dialog, styrke moderate mainstreammuslimers position og isolere ekstremisterne.

I alt dette vil der være behov for lederskab for at kombinere de fornødne sikkerhedsforanstaltninger med viljen til at værne om de demokratiske værdier og individuelle frihedsrettigheder.

> Energi og miljø

Hvad, der gør den nuværende periode speciel, er den hurtighed, hvormed ændringerne sker, og den udbredte mening, at klimaændringer ikke indtræffer naturligt.

Den mest radikale måde at løse klimaudfordringen på er at forsøge at standse klimaændringerne helt gennem iværksættelse af Kyoto-protokollen. Men der findes en potentielt mere frugtbar alternativ politik, som går ud på at vælge en "tilpasningsstrategi" baseret på den antagelse, at klimaudfordringen løses gennem teknologiske fremskridt. Der er behov for forskning og investeringer, som hjælper med at finde nye teknologier, der kan forbedre den måde, hvorpå vi i Vesten og vores medmedmennesker over hele verden lever i og med vores miljø. En mere lovende strategi består ikke i at underminere markedsmekanismerne for økonomisk vækst og teknologisk succes, men i at udnytte det videnssamfund, som globaliseringen skaber.

På energiområdet er kerneenergi på mellemlang sigt den eneste dokumenterede energiteknologi, som kan gøre en væsentlig forskel i energiforsyningen. Alternative løsninger som f.eks. vindmøller eller biobrændsler kan kun yde et mindre bidrag til en øgning af energiforsyningen. De kan kun udgøre et nyttigt lokalt supplement. Forbud mod udvikling af kerneenergi bør derfor fjernes. Den grundlæggende udfordring består i at genopbygge en folkelig konsensus omkring kerneenergi.

EU og dets medlemsstater bør tilbyde erhvervsliv, mindre virksomheder, lokale regioner og kommuner samt husejere og forbrugere rigelige skattefradrag og -incitamenter for at anspore til både forskning og udvikling og tidlig indførelse af vedvarende energi og hydrogenbrændstofcellerelaterede teknologier. Men den store udfordring for EU i de to kommende årtier vil være at fremme konkurrenceånd og et afreguleret erhvervs-klima samt øgede færdigheder og forbedret uddannelse, som vil give europæerne de bedste muligheder for at være blandt de første, der udnytter disse nye teknologiske muligheder fuldt ud.

I slutningen af nærværende dokument erindres om, at alle disse udfordringer og løsninger er nært forbundet. For eksempel er innovation knyttet til demografi og indvandring, mens indvandring på sin side er knyttet til terrorisme og sikkerhed, og sikkerhed er sammenkædet med miljø- og energispørgsmål. Selv om dette initiativ måtte have vist sin nytte med hensyn til at henlede beslutningstagerens opmærksomhed på fremtidige farer, er det derfor værd at

Deleted: and Energy

Deleted: ¶

Deleted: ¶
In the longer term, the solution may lie with hydrogen fuel cell technology that will enable the transition to a fully renewable energy regime based on the ability of almost anyone to cater to their own energy needs and share their electricity production with many others. However, despite recent important technological breakthroughs, that technology is still far from being available at economic prices.¶

understrege, at der er behov for regelmæssige ajourføringer for at tage højde for alle de ændringer, som disse forhold med sikkerhed vil undergå over tid.

I. ET EUROPA I HARMONI MED SIG SELV

Situationen i Europa i efteråret 2007 tegner godt. Set udefra, fra USA, Latinamerika eller Asien, forekommer Europa stabilt og velhavende hvilende på retsstatsprincipperne og med demokratiet som sin grundlæggende præmis.

Europas og dets medlemsstaters udvikling siden anden verdenskrigs afslutning har på alle måder været ikke mindre end bemærkelsesværdig. Efter to verdenskrige inden for 30 år besluttede efterkrigstidens ledere, at de ville gøre alt, hvad der var muligt for at undgå, at et sådant ragnarok nogen sinde ville indtræffe igen.

Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (nu EU), der stiftedes i 1957 med en lille medlemsskare på seks europæiske lande med en befolkning på 170 mio., er blevet udvidet til 27 lande med knap 500 mio. indbyggere. I EU-erklæringen ved 50-års-jubilæet påskønnedes denne enestående proces og dens store resultater.

EU har gennem et fremsynet lederskab udviklet sin evne til at løse medlemsstaternes problemer ved at udvikle konceptet "et netværkssamfund af stater"¹, som er i stand til at opfylde medlemsstaternes ambitioner ved at forene deres bestræbelser inden for bestemte områder.

Som følge af disse beslutninger har de europæiske folk aldrig været mere velstående, og det indre markeds principper bidrager til at lette tilværelsen ved at fremme en uhindret strøm af varer, tjenesteydelser, personer og kapital på tværs af det gamle Europas grænser.

Den europæiske økonomi er på nuværende tidspunkt i god stand, og der er skabt flere job i euroområdet - 13,1 mio. siden 2000 - end i USA i samme periode. Billedet tegner endnu bedre, hvis ikke euroområdet medlemmer såsom Det Forenede Kongerige medregnes. I øst udviser EU's nyeste medlemmer en vækst, som står mål med væksten i Fjernøsten. Polens nuværende vækstrate er f.eks. på højde med Indiens, mens den tjekkiske økonomi vokser hurtigere end Taiwans eller Malaysias. Og euroområdet har et handelsoverskud i modsætning til USA, der fremviser et underskud på 830 mia. amerikanske dollars, og har en økonomi af tilsvarende størrelse.

Det tyske formandskabs seneste succes med hensyn til at sikre tilslutning til en reformtraktat, som vil kunne ratificeres inden for det næste år, er et vigtigt skridt for EU ind i det 21. århundrede. Traktaten bryder det institutionelle dødvande, som har hæmmet EU, siden det udvidedes til 27 medlemmer, og vil gøre det muligt for EU at koncentrere sig om vigtigere emner som f.eks. energisikkerhed, klimaændringer og eksterne forbindelser.

Det øgede samarbejde inden for retlige og indre anliggender vil bidrage til at imødegå de sikkerhedstrusler, som Europa nu står over for. Terrorbekæmpelse kan imidlertid ikke ske uden støtte fra USA. Den fælles trussel, som EU og USA står over for i form af terrorisme, har da også udgjort en væsentlig faktor i styrkelsen af det transatlantiske samarbejde i de senere år.

---

¹ Manuel Castells's Network Society, 1996.

Der er imidlertid højroset kritik af Bruxelles, som klandres for at lovgive på områder, der resulterer i unødvendig indblanding og øget bureaukrati. Hertil kommer, at såvel den tilsyneladende mangel på synlige ansvarsrelationer blandt EU-embedsmænd som den udbredte opfattelse af, at kontrolstrukturene for fondene er svage, giver et kraftigt indtryk af, at det "demokratiske underskud" er så stort, at det er vanskeligt at rette op på.

Perioden med en intens forfatningsdebat nærmer sig sin afslutning. Men det begynder at haste med en debat om de fremtidige globale udfordringer. Disse omfatter spørgsmål såsom behovet for innovation og færdigheder som følge af det hurtige globaliseringstempo, demografiske forandringer og immigration, terrorisme og sikkerhed og sidst men ikke mindst energisikkerhed og klimaændringer.

Europæerne er med rette tilfredse med at have løst de udfordringer, det 20. århundrede stillede. Spørgsmålet, som presser sig på, er, om vi ikke er for selvtilfredse? Er vi i stand til at tackle de udfordringer, som det 21. århundrede bringer, og som kun kan løses gennem et effektivt samarbejde på europæisk og internationalt plan? Hvilke tendenser er undervejs i de næste 20 år, som når de klart defineres, vil sætte os i stand til at træffe de beslutninger, der er nødvendige for at sikre, at europæerne kan forblive succesrige og beslutsomt gå forrest i det globale lederskab?

II. DE GLOBALE FREMTIDIGE UDFORDRINGER

Lige siden Berlinmurens fald i slutningen af 1989 har Europa gennemlevet en periode med revolutionære forandringer, heldigvis af en fredelig art. Der er sket store ændringer i EU's strukturer, både medlems- og kompetencemæssigt, som er kulmineret i forslaget til en reformtraktat, der vil foreligge i endelig udgave i slutningen af 2007.

Mens ændringer i den politiske beslutningsproces har været koncentreret inden for EU's grænser, har der fundet en væsentlig udvikling sted i det globale system, som EU har reageret sporadisk på, så det har givet indtryk af at reagere på begivenhederne snarere end at forsøge at forme dem ud fra en omhyggelig gennemtænkt strategi.

De globale medienetværks hurtige spredning har betydet, at problemer, som man tidligere ikke fik kendskab til, fordi de var knyttet til afsides liggende lokaliteter, nu på sekunder bringes lige ind i vores stuer. Vi kan ikke forblive indifferente over for andres situation eller de udfordringer, som menneskeslægten som helhed møder. Europa bør, hvor det er muligt, løfte blikket for at hjælpe to tredjedele af verdens befolkning, der ikke er fuldt integreret i det globale system.

I forbindelse med gennemførelsen af nærværende initiativ har EIN i høj grad trukket på det arbejde, som er udført af "Fondation pour l'innovation politique", der har taget initiativ til en debat omkring en række større prospektive rapporter om verden i 2025, som National Intelligence Council, et rådgivende organ under CIA, og Den Europæiske Unions Institut for Sikkerhedsstudier havde offentliggjort.

I nærværende dokument analyseres de fremtidige globale udfordringer nedenfor under titlerne "sikkerhedsdimensionen, den politiske dimension og den økonomiske situation" med det oplagte forbehold, at balancen mellem disse forskellige elementer kunne ændres som følge af uforudsigelige begivenheder.

SIKKERHEDSDIMENSIONEN

Den sikre, men umage situation, under den kolde krig er nu afløst af et usikkert, men mere afslappet internationalt klima. Selv om vestmagterne vandt en overbevisende sejr i den kolde krig såvel militært som økonomisk og sikrede friheden, er det første årti af det 21. århundrede nu domineret af andre problemer, hvor nye lande forsøger at stille den globale dagsorden.

Den vestlige tankegang har været domineret af truslen om en invasion fra øst. Udfordringerne er nu mere forskelligartede og ubestemmelige. Terrorismen, der udgør den største trussel, bør bekæmpes for at forhindre de vestlige samfund i at blive tilintetgjort af jihadgrupper, der forfølger en radikal dagsorden og udnytter friheden på internettet til at kommunikere og forberede angreb rettet mod de svageste og mest sårbare dele af vores systemer.

I tilknytning hertil bør nævnes truslen om kernespredning, der også er gjort nemmere gennem den lette adgang til information på internettet. Der står meget på spil i den nuværende fastlåste konflikt med Iran. Skulle det lykkes Iran at nå sit mål, er det ikke til at overskue, hvor mange lande der vil være kernemagter i 2025.

Der bør fokuseres langt kraftigere på spørgsmålet om mislykkede stater. Det er uacceptabelt, at knap 50 ud af verdens ca. 200 lande fortsat ikke er i stand til at regere sig selv, og at størsteparten af deres befolkning er fanget i ringe leveforhold. De bør integreres effektivt i det internationale system inden 2025.

Jagten på naturressourcer vil blive skærpet med eventuelle følger for den europæiske sikkerheds- og forsvarspolitik. Kineserne har klart taget føringen i kampen om fremtidige ressourcer og har indgået langsigtede aftaler med iranerne og sudanerne om olie og med andre afrikanske lande om råstoffer. Rusland, der besidder enorme olie- og gassressourcer, er genopstået som en global magt og ønsker at anvende denne magt til opfyldelse af sine ambitioner - idet det tilsyneladende er mere interesseret i at forfølge territoriale mål end i at sprede it-viden blandt befolkningen.

Blot fordi det ser ud til, at den militære trussel er mindsket i de seneste år, betyder det ikke, at den ikke vil dukke op til overfladen igen en gang i fremtiden. Der kan f.eks. henvises til en nylig publikation "China's New Great Leap Forward, High technology and Military Power in the Next Half-Century"². Rusland og Kina har sammen med de centralasiatiske stater på det seneste dannet en regional organisation - Shanghai-Samarbejdsorganisationen. Hvorvidt, dette er sket af militære eller økonomiske grunde, står endnu ikke klart.

En multipolar verden udfolder sig for vores øjne. Europa bør krydse klinger med alle ledende aktører, selv om det kun besidder ringe politisk vilje til at finansiere de militære midler, som er nødvendige for at blive en større medspiller. Men under disse omstændigheder er der behov for på ny at få bekræftet den blivende værdi af det transatlantiske partnerskab, idet de nuværende strukturer, herunder NATO, ændres for at sætte partnerne i stand til med større effektivitet sammen at håndtere globale udfordringer som f.eks. Mellemøsten, Afghanistan, Kina og Rusland.

DEN POLITISKE DIMENSION

Over de kommende to årtier vil der blive lagt langt større vægt på følgende tre politikområder:

Demografi og indvandring: Som følge af en forventet længere levetid vil antallet af europæiske borgere, som er pensionister, omtrent være fordoblet ved århundredets midte. Faldet i den erhvervsaktive befolkning i forhold til den ikke erhvervsaktive del vil være særlig problematisk. De politiske følger vil række fra mangel på arbejdskraft og langsommere vækstrater til et øget pres på pensionssystemerne og stigende udgifter til offentlig sundhedspleje. Spørgsmål vedrørende de nuværende migrationsmønstre, indvandringens rolle i politiksvaret på demografiske forandringer og problemerne med at integrere indvandrerbefolkningerne i vores samfund bør også tackles. Den globale befolkning vil i stigende grad blive urbaniseret, idet hovedparten af befolkningen vil være bosat i store byområder med gennemgribende følger for beslutningstageres bestræbelser på at tackle fattigdom, kriminalitet og relationerne mellem befolkningsgrupperne.

Energi og miljø: Der skal findes løsninger på den dobbelte udfordring, som energisikkerhed og klimaændringer stiller. Begge udfordringer anses med rette for at udgøre to sider af samme mønt. Vores afhængighed af

energiimport vil stige væsentligt i perioden indtil 2030. Kapløbet om energiresourcer vil blive skærpet. Samtidig har den seneste FN-rapport om klimaændringer tjent som en advarsel om begrænsningerne ved en vækst baseret på fossile brændsler.

Demokratiets opretholdelse: De vestlige økonomiske princippers sejrstog vil ikke nødvendigvis blive fulgt op af en ubrudt succes for bestræbelserne på at bevæge alle lande til at indføre et parlamentarisk demokrati i vestlig forstand. Hertil kommer at interne kræfter såsom frygt for terrorisme, angst for kulturelle forskelle og bekymring over indvandring vil medføre, at den nuværende sociale harmoni på det interne plan trues af autoritære, fremmedfjendske og sikkerhedsbevidste bevægelser².

DEN ØKONOMISKE DIMENSION

Globaliseringen er også over os. Den er kommet for at blive. Den kan give anledning til kontroverser, men har vist sig at være et stærkt instrument til skabelse af velstand. Den udgør hovedsagelig en trussel for dem, der afviser at reagere på den. I de næste 20 år vil lande, der isolerer sig fra verdensmarkederne være dem, der får de største problemer.

Globalisering i sig selv deler ikke samfundet. Det er frygten for globalisering, der danner skel. Vi bør ikke frygte globalisering. Vi bør frygte dem, der har lært os at frygte globalisering. I realiteten lider de, der stadig lever i fattigdom i dag, ikke på grund af for megen globalisering, men på grund af for lidt.

Hvis man sammenligner verdens rigeste folk med verdens fattigste, uddybes kløften fortsat. Men hvis man sammenligner BNP pr. indbygger i USA eller i EU med Kina og sammenligner det med for mange år siden, vil man opdage, at BNP pr. indbygger i Kina er steget langt kraftigere end i de industrialiserede lande. I 1960 tegnede den såkaldte middelklasse - de der tjener mellem 20 og 40 dollars pr. dag - sig for kun 6 % af verdens befolkning. I dag er tallet 50 %.

Hertil kommer, at globaliseringen faktisk ændrer den globale balance mellem landene. Kina og Indien vil formentlig tegne sig for 50 % af verdens BNP i 2060. Dette var tilfældet i 1820. Hvad, vi nu oplever, er et skift i Asiens favør. Men dette er ikke noget nyt i historien. Hvad, vi er vidne til, er en fornyet opkomst af Asien. Ikke at dette nødvendigvis vil ske gnidningsløst. I kapløbet for en førende stilling blandt verdens nationer vil nyvækstlandene løbe ind i store infrastrukturproblemer, knaphed på vand og el samt mangel på væsentlige færdigheder.

Sidst men ikke mindst viser dødsvandet i forhandlingerne under Doha-udviklingsrunden og det stigende antal bilaterale aftaler, at forekomsten af en multilateral ramme ikke kan tages for givet, medmindre der vedtages en streng kodeks i WTO for sådanne aftaler mellem de større handelspartnere.

---

² Hudson Institute, 2005.

³ Den Europæiske Unions Institut for Sikkerhedsstudier, "*The New Global Puzzle: What World for the EU in 2025*", 2006.

Med henblik på at gennemføre en mere detaljeret vurdering af det dynamiske miljø, som EU og medlemsstaterne vil skulle operere i, med henblik på at afdække vigtige langsigtede økonomiske og sociale tendenser, analysere de væsentligste politikudfordringer, der følger af disse, fastlægge de centrale valgmuligheder og valg på hvert politikområde og tentativt foreslå de bedste strategier for fremtidige politikløsninger har EIN udvalgt fire større politikområder med udgangspunkt i arbejdsgruppernes og taskforcernes arbejde:

1) Globalisering og digital økonomi

2) Demografi og indvandring

3) Terrorisme og sikkerhed

4) Energi og miljø

Disse fire store politikudfordringer rummer to beslægtede aspekter, som EU bør forholde sig til:

Styreformer i EU:

For at løse disse udfordringer må EU være i stand til at udforme fælles politikker og gennemføre sine foranstaltninger effektivt. Det er derfor afgørende, at EU struktureres således, at det har en effektiv **styreform**, som indebærer klare politiske ansvarsrelationer og sikrer de finansielle ressourcer, der er nødvendige for foranstaltningernes effektivitet. Uløseligt forbundet med dette er spørgsmålet om både Europas **værdier og identitet** og EU's **grænser**.

Transatlantisk partnerskab:

EU har helt klart en væsentlig rolle at spille med hensyn til at løse disse udfordringer. Hvis EU imidlertid skaffer sig kompetente partnere vil det i høj grad øge dets effektivitet. Her vil USA være en uundværlig partner. Et tættere **transatlantisk samarbejde** omkring en række globale spørgsmål vil have en afgørende betydning, hvis EU skal sikre sig det globale lederskab, og vil gøre det muligt at trække på andre aktører og finde frem til effektive løsninger - f.eks. hvad angår klimaændringer og energi.

Sidst, men ikke mindst vil det fremgå af konklusionerne på de følgende kapitler, at disse fire store emner er tæt forbundet. Ingen enkeltstående magt eller institution vil på egen hånd kunne klare disse udfordringer, hvor nødvendige eller uundværlige de end måtte være.

III. POLITIKVALGMULIGHEDER FOR EUROPA INDEN FOR NØGLESEKTORER

Globalisering og digital økonomi

ANALYSE

Globalisering er ikke et nyt fænomen. Ifølge Thomas Friedmans analyse i bogen "Jorden er flad" startede det første trin af den industrielle revolution i Europa i det 18. århundrede med **landene** som hovedaktører. Anden fase - de **store multinationale sammenslutningers** æra - indledtes efter anden verdenskrig, da internationale organisationer såsom GATT, Den Internationale Valutafond og Verdensbanken under USA's lederskab påtog sig at nedbryde de handelskvoter og toldbarrierer, som var etableret over hele verden. Denne proces tog fart i 1970'erne og 1980'erne. Men den nåede sit klimaks i 1990'erne som følge af to større begivenheder:

1. Berlin-murens fald, som indsprøjtede millioner af sultne arbejdere i det verdensøkonomiske system (fulgt af indsprøjtningen af 750 mio. kinesiske arbejdere, efter at Kina havde vendt Maos kommunistiske eksperiment ryggen).
2. Den nye teknologiske revolution, som gjorde det langt billigere og lettere at sende varer og information til næsten alle hjørner af verden og gjorde det muligt at sprede videnøkonomien over hele jordkloden.

Globaliseringen er endnu ikke komplet (bevægeligheden for varer og tjenesteydelser er endnu ikke så fri, selv i EU, som den lader til at have været op til første verdenskrig, der udgjorde et tilbageslag). Men vi er nu tæt på en globaliseret verden, hvor varer, tjenesteydelser, finansiel kapital, maskiner, penge, arbejdstagere og idéer søger derhen, hvor de værdsættes højest og kan fungere sammen med den størst mulige effektivitet, fleksibilitet og sikkerhed.

Globaliseringen har således medført en enorm stigning i produktiviteten verden over. Den globale produktivitetsvækst er næsten fordoblet fra 1,2 % om året i 1980'erne til 2,3 % om året i det seneste tiår - undtagen hvad angår Vesteuropa og Japan, der i det seneste årti har præsteret et dårligere resultat end i 1980'erne. Alt i alt har globaliseringen fungeret som en rigdomsskabende maskine for verden, for aldrig i historien er fattigdommen mindsket så hurtigt og drastisk som i vores levetid.

En lang række respekterede kommentatorer mener, at øgede økonomiske og sociale spændinger såvel internationalt som internt kan medføre en voksende negativ politisk indstilling, der vil afspore hele processen, inden vi når 2025. Men vi mener, at en sådan frygt er overdrevet. Absolutte forskelle er ikke uden betydning, men de opvejes af den massive opdrift, der næres af den globale konkurrence, som hvert år leder millioner af mennesker ind på vejen mod økonomisk modernitet...15 mio. indere indtræder hvert år i det globale arbejdsmarked.

De samme økonomiske og teknologiske kræfter, der strukturerede verden i 1990'erne, vil således fortsat gøre sig gældende i de næste 20 år. Dette tredje trin i globaliseringsprocessen vil være præget af **individet** og kendetegnet

ved adgangen til information via internettet. Den dynamiske vækst i informationsteknologien (it) gør det umuligt at forudsige den fremtidige udvikling, men den generelle tendens er klar, nemlig at processorhastigheden, datalagringen og bredbåndkonnektiviteten fortsat vil udvikles i et usvækket tempo.

Ekspertene forudsagde f.eks. i 2005, at mængden af digital information i verden fordobledes for hver 1.100 dage. I 2007 var dette tidsrum blevet forkortet til 11 måneder. I en nylig IBM-undersøgelse forudsiges det, at mængden af information i 2010 vil fordobles hver 11. time. Ifølge en anden rapport fra analysefirmaet IDC vil mængden af skabt og kopieret information i 2010 være mere end seksdoblet til 988 exabyte, som repræsenterer en samlet årlig vækstrate på 57 %.

Hvad der er endnu mere utroligt, er udviklingen omkring IPv6, den næste netværkslagprotokol for pakkekoblede net. IPv6 er udpeget til at efterfølge IPv4, den nuværende version af internetprotokollen for almindelig anvendelse på internettet⁴. For både Europa og USA må det vække til besindighed, at Asien bevæger sig med større hast hen imod IPv6, end de gør. I 2025 vil de intellektuelle ejendomsrettigheder over en stor del af den teknologiske innovation, der er nødvendig for at foretage denne migration, være på asiatiske hænder.

Den mest rimelige og sandsynlige forudsigelse er, at globaliseringen vil fortsætte i et usvækket tempo og endda fortsat accelerere. Verden vil derfor i 2025 tælle langt flere økonomiske magter, end det tidligere var tilfældet. Kina, Indien, Japan, Korea, Malaysia og Indonesien vil få en større indflydelse i den globale økonomi. Det er almindeligt antaget, at Kina vil blive verdens største eksportør i 2025, og at Sydasiens formentlig vil producere 38 % af verdens rigdomme til den tid i sammenligning med 24 % i dag. Et sådant spring fremad vil bringe det asiatiske økonomiske kraftcenter på linje med OECD-landene, som på det tidspunkt forventes at producere 40 % af verdens output.

Det forventes også, at den løbende globaliseringsproces vil bevæge sig et yderligere skridt i retning af en kvalitativ ændring. I 2025 vil de asiatiske økonomiers konkurrencemæssige fordel ikke længere være begrænset til at producere varer med billig arbejdskraft og rigelige ressourcer. Globaliseringen spreder sig også til andet end industriprodukter og klatrer hurtigt op ad merværdistigen til andre segmenter af økonomien, f.eks. servicesektoren, der indtil nu stort set har været isoleret fra den (medicin, databehandling, softwareudvikling...). Som følge af revolutionen inden for kommunikationsteknologierne, der gør det muligt for viden at overvinde de traditionelle hindringer, som store afstande frembyder, vil den asiatiske konkurrence i 2025 også nå toppen af merværdistigen.

Denne fornyede opkomst af Asien som en verdensøkonomisk magt vil stille Europa over for en stor udfordring. Konkurrencen fra de nye vækstlande er ikke et nulsumsspil, så længe forskning og teknologi åbner nye markeder og skaber nye muligheder for den fremtidige udvikling inden for endnu uudnyttede økonomiske områder. Dette er tilfældet i USA, hvor der i de sidste 10 år og takket være USA's førerstilling inden for teknologi og innovation for hvert job, som er tabt til oversøiske konkurrenter, er skabt 1,2 job på hjemmemarkedet (hvor tjenesteydelser nu tegner sig for mere end 80 % af den indenlandske produktion). Men dette er desværre ikke tilfældet i Kontinentaleuropa (hvor forholdet er 0,8 job for hvert udflyttet job).

⁴ IPv6 ("internetprotokol version 6") vil betyde en kolossal forøgelse af det antal adresser, der er til rådighed for netsammenkoblede enheder. Den nye version vil f.eks. gøre det muligt at tildele en særskilt adresse til hver enkelt mobiltelefon og mobil elektronisk enhed. IPv4 understøtter 2³² (ca. 4,3 mia.) adresser, hvilket ikke en gang er tilstrækkeligt til at give hver levende person sin egen adresse, for slet ikke at tale om understøttelse af indlejrede og bærbare enheder. IPv6 vil understøtte 2¹²⁸ (ca. 340 mia. mia. mia. mia.) adresser eller omkring 5×10²⁸ adresser for hver af de ca. 6,5 mia. mennesker på jordkloden i dag.

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Formatted: Danish

Årsagerne til denne situation er velkendte. Europa er tynget af arbejds- og markedsreguleringer og frembyder manglende fleksibilitet, der forhindrer mobilitet, begrænser konkurrencen, hæmmer innovation og afholder virksomhederne fra risikobetonet iværksætteraktivitet. Følgelig vokser den europæiske produktivitet i dag i et tempo, der er ét procentpoint lavere end for 10 år siden, inden den fulde effekt af den seneste fase af globaliseringen er slået igennem. Den økonomiske vækst bliver hængende på under 2 % om året, mens den er steget til gennemsnitlig 3 % i USA. Det er intet under, at den offentlige opinion i de fleste europæiske lande har et negativt syn på globaliseringen.

Det vil være op til europæerne at afgøre, om denne relativt svækkede stilling i sammenligning med Asiens styrkede position over de næste 20 år fortsat blot vil være følgen af indhentningsbestrebelse eller betyder, at Europa er i færd med at blive endeligt overhalet af yngre og mere dynamiske nationer.

Formatted: Danish

Formatted: Danish

POLITIKVALGMULIGHEDER

Der er kun én mulig strategi til afbødning af de katastrofale politiske konsekvenser i Europa af et sådant scenario. For at være forberedt på den næste runde af den globale konkurrence og for at ruste sig og sikre fortsat velstand bør Europa tage teten i informationsalderen. Den bør til fulde beherske videnøkonomien, idet informationsteknologierne nu gennemsyrrer alle politikområder inklusive andre vigtige vækstområder såsom nano- og bioteknologierne.

Det bliver ikke en nem opgave, således som det fremgår af følgende eksempel. Af de 300 virksomheder i verden, der investerer mest i F&U, er de 130 etableret i USA, mens ca. 90 er europæiske virksomheder. Dette ser ikke dårligt ud. Men 53 af de amerikanske virksomheder blev stiftet efter 1960, mens tallet blandt europæiske virksomheder kun er...to. Det betyder, at de europæiske virksomheder, som investerer kraftigt i F&U, hovedsagelig tilhører ældre industrigrene, ikke den nye it-økonomi. Det er der ikke i sig selv noget galt i, da disse virksomheder også bør moderniseres og innovere, ikke mindst for at udnytte den digitale revolution, men det er ikke nok.

Om tendensen kan vendes, og forspringet indhentes vil grundlæggende **afhænge af uddannelse, innovation og iværksætterånd**. Europa har tre grundlæggende valg, hvis det ønsker fortsat at tælle blandt verdens førende økonomiske og ledende politiske magter i de næste to årtier.

Alene det at hælde flere penge ind i F&U-projekter (f.eks. offentlige investeringer) vil aldrig være tilstrækkeligt, da det, der er brug for, ikke blot er mere forskning, men bedre "innovation", hvilket er noget helt andet. Alt for ofte bliver i Europa fokuseringen på "forskning og udvikling" blot en interesse i forskning. "Udvikling" kræver, at idéerne anvendes på den virkelige verden, hvor forskning kan føre til innovation - og innovation indebærer en kultur, som værdsætter iværksættere og risikovillige individer, der ved, hvorledes man omsætter viden til penge og ikke nøjes med at omsætte penge til viden, hvilket ikke i sig selv er tilstrækkeligt til at hjælpe europæisk økonomi. I den digitale økonomi indtager et videnbaseret samfund en væsentlig rolle, men denne viden bør udnyttes på en økonomisk produktiv måde. Med henblik herpå vil Europa skulle aflægge sig manglende fleksibilitet og merkantilistiske reguleringer, som kvæler udviklingen af en dynamisk iværksættermentalitet.

Globaliseringen vinder i dag frem selv på uddannelsesområdet. Amerikanske universiteter er langt foran på dette nye aktivitetsområde. Dette er den største trussel, europæerne nu står over for, da mange, der i øjeblikket har en

månedlig indtægt på 5.000 euro, vil skulle tage konkurrencen op med andre arbejdstagere (f.eks. fra Indien) med en tilsvarende akademisk baggrund og arbejds erfaring, men som kun vil kræve 500 euro for at udføre det samme job. For at tackle denne udfordring vil Europa ikke kun behøve et stort statsfinansieret europæiske teknologisk institut, men et netværk af mange mindre konkurrerende institutter, der hjælper med at tilpasse europæerne til et nyt miljø. Universiteterne bør desuden være mere åbne over for konkurrence med hensyn til de tjenesteydelser, de udfører.

For at sikre en effektiv anvendelse af informationsteknologien og understøtte produktivetsforbedringer inden for fremstillingsindustri og tjenesteydelser, som er af væsentlig betydning for opretholdelsen af Europas globale konkurrenceevne, bør udklækningen i Europa af ledere og af en arbejdsstyrke med de rette færdigheder til at udnytte mulighederne og forstå og anvende teknologien topprioriteres. Der bør specielt tages hensyn til og lægges en særlig vægt på færdigheder og kvalifikationer inden for it, navnlig i SMV-sektoren, som er den drivende kraft bag skabelsen af nye job.

Hvis Europa ønsker at drage fordel af alle de muligheder, den fortsatte globalisering frembyder over de næste 20 år, er en øget konkurrence i de nationale uddannelsessystemer og på globalt plan tvingende nødvendig. Dette bør være Europas hovedprioritet i perioden op til 2025.

Demografi og indvandring

ANALYSE

Europæerne lever længere, idet den forventede levetid i Europa i 1900 kun var 47 år. Den nåede op på 77 et århundrede senere. I 2050, måske tidligere, vil den være steget til 81 for mænd og 86 for kvinder - og i Japan vil den være 92 år. Dette er en global tendens, omend på et tidsforskuet grundlag, idet den forventede levetid i Indien nu er 64 og i Kina 72. Gennemsnittet på verdensplan er 63. Andelen af verdens befolkning, der er over 60, vil være øget til én ud af fem i 2050 fra kun én ud af 12 i 1950. I 2050 vil over 10 % af europæerne være over 80 år.

Samtidig er fertilitetskvotienterne faldet. På nuværende tidspunkt fremviser 29 lande verden over fertilitetskvotienter, som ligger under det niveau, der er nødvendigt for at fastholde befolkningstallet. I EU udgør dette et akut problem, idet 12 EU-medlemsstater fremviser en fertilitetskvotient, der ligger under et niveau, som afspejler en stabil tilstand. Det europæiske "baby boom" - som toppede i 1964 med fødsler i EU-15 på over 6 mio. - er blevet efterfulgt af et "baby bust". I 2002 faldt fødselstallet i EU-15 til under 4 mio. Den samlede fertilitetskvotient er faldet fra over reproduktionstallet - defineret som 2,1 børn pr. kvinde - i 1960 til ca. 1,5 nu.

Med disse to tendenser vil den erhvervsmæssigt beskæftigede del af befolkningen falde brat både i absolutte tal og forholdsmæssigt. Mellem nu og 2050 vil i EU antallet af personer i aldersgruppen 15-64 falde med 48 mio. (et fald på ca. 20 %), og antallet af personer over 65 år vil stige med 58 mio. Europa vil skifte fra en situation med fire personer i den erhvervsaktive alder for hver ældre borger til en tilstand, hvor dette forhold er to til én. OECD forudser, at der i 2050 for hver person, der er pensioneret i de industrialiserede lande, kun vil være én enkelt person i erhverv.

Med den nuværende tendens vil befolkningen i EU-27 stige fra 490 mio. i 2005 til 499 mio. i 2025, men derefter falde tilbage til 470 mio. i perioden indtil 2050. Den største befolkningstilvækst vil finde sted i Luxembourg, Sverige, Irland og Det Forenede Kongerige, hvor befolkningen vil vokse med henholdsvis 41, 18, 14 og 12 % i perioden indtil 2050. De største fald vil indtræffe i Bulgarien, Rumænien, Slovenien, Kroatien og Den Tjekkiske Republik, som alle forventes at miste ca. 20 % af deres befolkning. USA's befolkning forventes imidlertid at stige fra 296 til 420 mio. (eller med 42 %) som følge af højere fødsels- og indvandringstal. Befolkningen i Nordafrika vil stige fra 194 til 324 mio. (eller med 67 %) i samme tidsrum, og Tyrkiets befolkning vil stige fra 73 mio. til 101 mio. i perioden indtil 2050 (en stigning på 38 % med en fertilitetskvotient på 2,4). Tyrkiets befolkning vil have nået 90 mio. i 2025. I forbindelse med udvidelsesdebatten bør det nævnes, at selv med en sådan stigningstakt vil et tyrkisk medlemskab ikke løse arbejdskraftunderskuddet i EU.

Sammen med Japan er Europa på forkant med, hvad der formentlig vil blive en global tendens. I løbet af det næste halve århundrede vil udviklingslandene tegne sig for ca. 90 % af stigningen i verdens befolkning. Deres befolkning vil fortsætte med at vokse i flere årtier. Selv om fertilitetskvotienten er faldet i Østasien og Latinamerika vil deres befolkning også fortsat være yngre end befolkningen i de udviklede lande i mange år fremover. Fertilitetskvotienten i udviklingslandene forventes imidlertid at falde til reproduktionstallet i perioden indtil 2050 og derefter fortsat ligge under dette tal. Problemet med en aldrende og faldende befolkning vil blive globalt i 2070. Så mens verdens

befolkning vil vokse med en fjerdedel fra nu af og indtil 2025 - nemlig fra 6,4 mio. til 8 mio. - forventes befolkningstallet at toppe med 9,3 mio. i 2050 og dernæst falde tilbage.

Europæiske spørgsmål

EU og dets medlemsstater er i de seneste fem år begyndt at tackle nogle af disse presserende spørgsmål. Selv om mange af spørgsmålene fortsat i vidt omfang henhører under de nationale eller regionale regeringers kompetence, er EU-dimensionen blevet mere udtalt. Det mest indlysende aktivitetsområde er relateret til arbejdsmarkedet, idet EU og dets medlemsstater er indstillet på at forsøge at øge f.eks. både andelen af voksne erhvervsaktive og alderen, hvor erhvervsaktive udtræder af arbejdsmarkedet. Mange europæiske lande har et relativt lavt antal voksne beskæftigede. Det Europæiske Råd i Lissabon satte sig som mål at øge den samlede beskæftigelsesfrekvens fra 64 til 70 % af den voksne befolkning i løbet af dette årti. Fire medlemsstater har allerede en sådan beskæftigelsesfrekvens, og tre er tæt på, så målet er ikke umuligt at opfylde. (I USA er frekvensen i øjeblikket 72 %). Ifølge grønbogen "*Demografiske ændringer*", som EU offentliggjorde i 2005, vil der i 2030 være et underskud på 20,8 mio. arbejdstagere.

Da **beskæftigelsesfrekvensen for kvinder** i EU i gennemsnit er 18 % lavere end for mænd, er der opstillet et særligt Lissabon-mål for en forøgelse af beskæftigelsesfrekvensen for kvinder fra 55 til 60 %. (I Sverige arbejder ca. 70 % af alle kvinder). Dette er mere end blot en økonomisk og socialpolitisk udfordring. Der er også en moralsk dimension, hvor der bør ske et holdningsskifte. I en række lande, f.eks. Tyskland, Irland og Italien, anses arbejdende mødre for "dårlige mødre". Det samme gælder fædre, der går på forældreorlov og som følge heraf møder karrieremæssige hindringer og får påklistret mærkaten "blød". Der er derfor i stigende grad behov for programmer, som støtter forældres tilbagevenden til arbejdsmarkedet efter forældreorlov. Der er sket visse fremskridt på dette område, navnlig i de tidligere kommunistlande, hvor mange kvinder plejede at arbejde indtil 1989-1990. Således blev kun arbejdende mødre anset for "emanciperede" med heraf følgende social anerkendelse. I dag har lande med en høj beskæftigelsesfrekvens for kvinder, som f.eks. Frankrig og Sverige, også høje fødselstal. Det viser, at kvinderne i mange lande ønsker at have både en karriere og en familie. Fra et politisk perspektiv forekommer det tilrådeligt at forme den sociale ramme således, at kvinder på samme tid kan være både mødre og arbejdstagere.

Lige så vigtigt er det at nedbringe **ungdomsarbejdsløsheden** og få de unge i job tidligere, end det er tilfældet nu. Ældre arbejdstagere tilskyndes ligeledes til at blive længere på arbejdsmarkedet. Den gennemsnitlige længde på pensionisttiden i 1900 var lige over et år. I 1980 var den steget til 13 år, og i 1990 til 19 år. I fremtiden vil pensionisttiden normalt spænde over to til tre årtier.

Europa-Kommissionen har vurderet, at hvis den **gennemsnitlige pensionsalder** i Europa kan hæves med fem år, vil de offentlige udgifter til pensioner i det mindste forblive uændrede trods demografiske forandringer. EU har opstillet en særlig målsætning om at hæve beskæftigelsesfrekvensen for de 55- til 64-årige fra 39 til 50 %. I en række lande øges pensionsalderen for arbejdstagere i den offentlige sektor. Tidlige pensionsordninger afvikles, "fleksible" pensionstidspunkter indføres, og den faste kobling mellem pensionsalderen og alderen for ret til pension brydes. En række medlemsstater forsøger at reformere pensionssystemerne for at lette statens økonomiske byrde - navnlig ved at forlænge bidragsperioderne, binde pensionernes værdi til priserne og ikke til lønningerne og bevæge sig bort fra "bidragsdefinerede" til "ydelsesdefinerede" ordninger. Samtidig tilskyndes borgerne til at bidrage til "finansierede"

ordninger parallelt med en offentlig ydelse og til at spare op, ofte i kraft af skatteincitamenter. Man bestræber sig desuden på at gøre pensionerne mere flytbare for at øge mobiliteten på arbejdsmarkedet. Frankrig, Polen, Det Forenede Kongerige og Sverige har alle på det seneste bevæget sig i en eller flere af disse retninger.

En anden måde at imødegå arbejdsmarkedsunderskuddet på vil være at udnytte det fulde **potentiale i den indvandrerarbejdskraft**, der allerede er til stede, ved at fremme uddannelsen for indvandrerfamilier og forbedre uddannelsesmulighederne. Forældrene til indvandrerbørn forspilder ofte uforvarende deres børns chancer som følge af manglende viden om de lokale skolesystemer. Dette skader naturligvis børnenes egne ambitioner og ønsker, men for samfundet som helhed er det i første række et økonomisk problem. På grund af faldet i antallet af personer i den erhvervsaktive alder er det vigtigt, at alle borgere uddannes og beskæftiges så effektivt som muligt.

Det mest grundlæggende og vanskelige problem i Europa er formentlig det lave **fødselstal**. I verden som helhed registreres der i øjeblikket 21 fødsler pro mille på årsbasis, i USA 14, i Europa 10 og i Japan kun ni. Hvis det gennemsnitlige antal fødsler blev øget fra 10 til 11 pro mille, ville det i det mindste stabilisere befolkningstallet i Europa uden dog at opveje faldet i antallet af personer i den erhvervsaktive alder. Hvis dette skal forhindres, vil det kræve en endnu kraftigere vækst i fødselstallet. Det fremgår af nylige undersøgelser, at hvis fertilitetskvotienten forbliver på nuværende lave niveau, vil der for hvert tiår fremover ske et yderligere fald i EU's befolkning på ca. 30-40 mio. personer.

Lave fødselstal kan imidlertid tolkes som kvinders reaktion på økonomiske og sociale forhold og resulterer ikke nødvendigvis i "familiens sammenbrud" i demografisk og sociologisk forstand. Det ønskede antal børn stemmer sjældent overens med det faktiske antal børn, der fødes i en familie. Det er antageligvis snarere således, at ønsket om at få børn forbliver konstant over tid, men ikke altid kan opfyldes på grund af økonomiske eller sociale hindringer. I den offentlige politik bør der lægges vægt på at fjerne opfattelsen af, at der er sociale og beskæftigelsesmæssige hindringer for at få børn. Regeringerne er i færd med at undersøge foranstaltninger, der kunne have en direkte eller indirekte effekt, idet der dog uundgåeligt vil gå lang tid, inden disse vil medføre en vækst i arbejdsstyrken. "Familiestøtte" er blevet et stadig vigtigere politisk mål i mange lande. Det er stærkt indlysende, at beskatnings- og socialsikringssystemerne kan indrettes, så de belønner større familier i stedet for at være neutrale over for disse. Desuden kan skatteincitamenter for og det faktiske udbud af dagplejefaciliteter spille en vigtig rolle på dette punkt. Det, at det er lykkedes Frankrig og visse skandinaviske lande at standse faldet i fertilitetskvotienten, må give anledning til eftertanke.

POLITIKVALGMULIGHEDER

For både at løse de udfordringer og udnytte de muligheder, som de demografiske ændringer frembyder, bør de europæiske beslutningstagere:

- tilskynde til højere fødselstal via økonomiske incitamenter, foranstaltninger, der gør det lettere for erhvervsaktive kvinder at opfostre børn, et øget dagplejebud, en stærkere familielovgivning og en højere social status for familierne
- øge erhvervshyppigheden, navnlig for kvinder og yngre arbejdstagere, herunder fremme deltidsarbejde
- hæve pensionsalderen og alderen for ret til pension, søge at begrænse førtidig pensionering og bekæmpe aldersdiskrimination på arbejdspladsen
- øge pensionsindbetalingerne blandt erhvervsaktive og fremme mere fleksible opsparings- og pensionsordninger
- øge produktiviteten hos erhvervsaktive, således at et større output opvejer de kontraktive virkninger af et faldende befolkningstal
- styrke arbejdstagernes tilpasningsevne, således at de besidder færdigheder, der sætter dem i stand til at skifte mellem job og erhverv i løbet af den erhvervsaktive del af livet.

Med hensyn til indvandring bør følgende forslag fremsættes:

1. EU-landene bør revidere strategierne omkring lovlig indvandring, der ensidigt tilgodeser ufaglærte og erstatte dem i det mindste delvis med strategier, der fremmer indvandring af faglærte arbejdere. De potentielle fordele ved et pointsystem (eventuelt et "blåt kort" i stil med den canadiske model), som kunne tilpasses den nationale eller regionale sammenhæng samt udviklingen på arbejdsmarkedet, bør nøje overvejes. Med en sådan fremgangsmåde ville EU-landenes økonomier drage fordel af en tilflytning af højtuddannede. En variation over dette tema, som ville indebære fordele for de lande, de kommer fra, ville bestå i en cirkulær migration af faguddannede fra udviklingslandene, der videreuddannes og beskæftiges i industrilandene i en bestemt periode og til sidst vender tilbage til deres hjemlande og der anvender deres nye færdigheder og erfaringer.
2. En sådan tilgang bør til gengæld suppleres ved, at der ydes bistand til de fattige lande til udvikling af deres økonomier.
3. Der bør gøres en indsats for at styrke kvalifikationerne hos indvandrere med et længevarende ophold og anvende deres evner med hensyn til flersprogethed og indsigt i tværkulturel dialog. Det bør overvejes at indføre særlige programmer til fremme af andetsprogsindlæring og støtteprogrammer for indvandrere i skolen og under erhvervsuddannelse. Integrering og uddannelse af indvandrere kan være til kolossal gavn

for modtagersamfundene, hvis indvandreteres særlige potentielle færdigheder fremmes og udnyttes. I kraft af deres flersprogede færdigheder og indsigt i de sociale og kulturelle traditioner i deres respektive hjemlande, kan de spille en central rolle med hensyn til fremme af tværkulturelle forbindelser, hvilket er særlig vigtigt i en stadig mere globaliseret verden.

4. Der bør findes fælles EU-løsninger på problemerne med ulovlig indvandring, da individuelle initiativer i de enkelte lande, f.eks. tildeling af retlig status til ulovligt indrejste, har følger for andre EU-medlemsstater på grund af arbejdsmobiliteten i EU.
5. Der bør udfoldes bestræbelser på at gøre Europa mere attraktivt i sammenligning med resten af verden for at tiltrække og holde på faglærte arbejdere og vende hjerneflugten. Denne politik kunne bl.a. bestå i at gøre det nemmere for faglærte arbejdere at krydse grænserne i EU med et særligt visum for forskere i EU.
6. En særlig indvandringspolitik er ikke tilstrækkelig til at løse alle indvandringsspørgsmål. Den skal bakkes op af en integrationspolitik, som f.eks. omfatter obligatoriske kurser i værtslandets sprog, kultur og historie.
7. Der vil være behov for at tackle de særlige problemer med integration af indvandrere og af "anden generation" (børn af indvandrere) mere grundigt end før i både indvandreteres og den indfødte befolknings interesse. Uddannelse spiller en vigtig rolle i denne proces. Læseplanerne i skolerne bør f.eks. tjene til at forene befolkningsgrupperne, ikke splitte dem. Sammen med social mobilitet udgør dette et centralt integrationsværktøj.

Terrorisme og sikkerhed

ANALYSE

Sikkerhedssituationen i Vesten vil antagelig stå over for fornyede traditionelle trusler i fremtiden. Men et område, hvor Vesten allerede er konfronteret med en vital udfordring, er fra jihadismen. Det er ikke den eneste terrortrussel, men det er den mest dødbringende og den mest vidtrækkende i sine mål.

Det liberale demokrati er blevet et angrebsmål over hele verden for en amorf og heterogen fjende. Der er ikke tale om et "civilisationernes sammenstød" - det startede som en intern strid i den muslimske verden - men om et sammenstød mellem den civiliserede og den barbariske jihadisme. Jihadisme er et angreb på enhver, der uanset religiøst tilhørsforhold hylder retsstatsprincippet, menneskerettighederne, pluralisme og en demokratisk styreform. Jihadisterne forkaster selve demokratiets grundlag med den begrundelse, at enhver styreform, som snarere bygger på folkets vilje end på Guds - passende formidlet af dem selv - er blasfemisk. Dette er ikke så meget en "krig mod terror" som en ideologisk krig, en kamp for demokrati. Udfordringens omfang bør ikke undervurderes. Der er tale om en kamp, som ikke kan vindes blot ved at give nogle få indrømmelser. Mens traditionelle terrorgrupper normalt etableres for at henlede opmærksomheden på deres sag og understrege deres klagepunkter, tvinge regeringerne til forhandling og afpresse indrømmelser, kæmper jihadisterne - for at citere en udtalelse af Hizbollahs Hussein Massawi fra 2003 -

"ikke for, at I skal tilbyde os noget. Vi kæmper for at udrydde jer."

Jihadisme

Der var oprindelig tale om en intern strid i den muslimske verden. Ekstremisterne afviste moderniseringen af deres samfund og indførelsen af, hvad de betragtede som "vestlig" social, økonomisk og politisk praksis. I starten var denne debat mellem "islamister" og mainstreammuslimer af en akademisk karakter. Men islamisterne blev i stigende grad militante og i sidste instans voldelige, idet de opbyggede organisationer, udviklede netværk og rekrutterede konvertitter med det sigte at undergrave den islamiske verden. Muslimer, der blev anset for "vestliggjort", eller som støttede demokratiet, stemples som forrædere mod troen.

Jihadisterne har nu åbnet en ny front, hvor de angriber Vesten direkte for at svække deres modstandere, styrke deres egne felttog og indlede næste fase i kampen for det globale overherredømme. De fører f.eks. krig for at fjerne amerikanske soldater fra Irak - eller tidligere Saudi-Arabien - og oprette en palæstinensisk stat og bekæmpe Israel. Men for jihadisterne er dette retfærdige sager, som kan manipuleres for at retfærdiggøre deres handlinger og motivere tilhængerne. De søger at modarbejde eller miskreditere dem, der forsøger at skabe levedygtige stater i den muslimske verden, som f.eks. i Irak eller Afghanistan, da deres langsigtede mål er at forene alle muslimer i en fundamentalistisk stat, der er deres fortolkning af et nyt "kalifat" som et afgørende skridt på vejen mod verdensherredømmet baseret på deres fortolkning af "sharialoven" og en teokratisk styreform.

Det er vanskeligt at overvurdere viljestyrken bag denne udfordring af den demokratiske verden. Denne ideologiske krig "er en realitet og er blevet den dominerende faktor i det 21. århundrede"⁵.

Det nye våben: moderne kommunikationsværktøjer

Den nye trussel er af en ny slags. Som med kampen mod nazismen eller kommunismen er truslen global, men som med terrorismen er metoderne lokale, uforudsigelige og skræmmende. Terrorismen søger at undergrave den demokratiske verden ved at anvende selve dennes frihedsrettigheder og velstand som våben og herunder vende dens styrker til svagheder. Det 21. århundredes frie markedsdemokrati har skabt velstand og styrket individets indflydelse. Det har åbnet op for informationskilder og skabt nye kommunikationssystemer og har fremmet rejser, internationale netværk og studentermobilitet i et hidtil uset omfang. Over de næste 20 år vil sådanne tendenser vokse eksponentielt. Denne udvikling har skabt en ny form for fjende, der misbruger den frie adgang til information, den hurtige kommunikation og de lette rejsemuligheder.

Den nye trussel afspejler internetalderens mangfoldighed. Demokratiet angribes ved en "cybermobilisering" - en "elektronisk *levée en masse*"⁶ - hvor potentielle fjenderekutter hverves over hele kloden. De ressourcer, der kræves for at lede en sådan kampagne på verdensplan, er små, idet en videooptager og internetadgang kan gøre enhver erklæring og enhver ugerning, kidnapning eller mord til et våben i jihadistens arsenal. Dette er bagsiden ved it-revolutionen. Som den australske oprørsbekæmpelsesspecialist David Kilcullen sagde om Osama Bin Laden: "Hvis (han) ikke havde adgang til de globale medier, satellitkommunikationer og internettet, ville han blot være en excentrisk gut i en hule".

Terroristernes taktik går ud på at undergrave og dernæst knuse demokratiernes moralske overlegenhed, idet de søger at tvinge dem til at opgive retsstatsprincippet for at forsvare loven, at ty til fængsling uden rettergang for at beskytte borgerne, at anvende tortur for at forhindre vold, at dræbe den uskyldige for at beskytte den enkelte og at indføre stadig strengere sikkerhedsforanstaltninger på frihedens bekostning. De avler gensidig mistænksomhed og frygt i samfundene og fremavler spændinger, som kan udnyttes yderligere. Frem for at udfordre demokratiene i en direkte konflikt foretrækker denne amorfe fjende at presse dem til hykleri og til at træffe foranstaltninger, som vil fremmedgøre den moderate opinion i nøgleområder og underminere støtten internt. De er af den overbevisning, at deres fremgang vil vinde konvertitter blandt dem, der har et klagepunkt - hvad enten dette er legitimt eller ej - samtidig med at det svækker offentlighedens vilje og beslutsomhed.

Disse fjender af demokratiet har nye værktøjer til deres rådighed, som understøttes af en ondartet og yderliggående ideologi, og mange potentielle rekrutter verden over.

De største terrortrusler

Der kan kortlægges fire undergrupper af denne koalition af utilfredse, som vil præge denne debat i de kommende år:

---

⁵ Phares, Walid, "The War of Ideas", Palgrave Macmillan 2007.

⁶ Cronin, Audrey, "Cyber-Mobilization: the New *Levée en Masse*", http://ccw.politics.ox.ac.uk/publications/cronin_parameters.pdf.

- For det første er der de stater, der er fjendtligt indstillet over for demokratiske værdier. På nuværende tidspunkt er to af hovedmodstanderne Iran og Syrien. De har indtil videre i det store og hele undgået at udfordre Vesten direkte. Deres interesse ligger i lokale eller regionale kriser og i at udbrede deres magtsfære i det umiddelbare nærområde. De yder derfor i det skjulte støtte til specifikke grupper i ustabile områder såsom Palæstina og Libanon og gør i sidste ende en kilde til regional spænding til et globalt problem. Irans nye militante holdning omkring opbygningen af et nukleart potentiel kunne udgøre en ny udvikling. Mens det ikke med sikkerhed kan forudsiges, hvorledes problematikken omkring Iran eller Syrien vil udvikle sig over de næste 20 år, er det sandsynligt, at de eller tilsvarende stater - nogle teokratiske, andre autoritære om end sekulære - fortsat vil udgøre en trussel.
- Stærkt organiserede grupper, ofte i sidste ende finansieret af vestlige forbrugere gennem betalinger for olie, har oprettet skoler for ekstremister, etableret træningslejre for terrorister og tilvejebragt midler til at ramme vestlige mål. Wahibist-finansierede madrassas har fungeret som udklækningssted for terrorister, navnlig i Pakistan, men også i Europa. De udklækker potentielle rekrutter og indsluser dem dernæst i deres systemer.
- Disse organiserede grupper har været i stand til at forstærke deres magt og udvide deres indflydelse ved at etablere netværk med forbindelse til deres hårde kerne. En lang række heterogene grupper med forskellige klagepunkter og mål er blevet forbundet med hinanden via internettet og billige rejsemuligheder og deler ressourcer og udveksler viden.
- Ud over disse netværk foranlediges andre, der føler sig fremmedgjort, til at iværksætte egne kampagner mod lokale mål med hjemmelavede bomber, alt sammen i en større sags tjeneste.

Der findes ingen hurtige løsninger i bekæmpelsen af terrorisme. Som eksempler over hele verden fra Peru til Nordirland viser, skal mange faktorer forenes for at mønstre en gennemslagskraftig modstand mod terrorisme og i sidste ende eliminere terrortruslen:

- en stærk politisk vilje og beslutsomhed
- offentlighedens viljekraft til at stå imod denne trussel mod demokratiet
- stadig mere sofistikerede og raffinerede terrorbekæmpelsesforanstaltninger
- eliminering af eventuelle ægte underliggende klagepunkter
- marginalisering af terroristernes sag.

Nogle tendenser synes klare. Mens indsatsen indtil dato synes at have trængt terrororganisationerne i defensiven, ser der ikke ud til at være nogen umiddelbar ende på terrortruslen, og Europa bør være beredt på det næste angreb. Det lader til, at truslen i stigende grad bliver decentral og "spontan". Det kan i sidste instans frygtes, at terroristerne kommer i besiddelse af biologiske stoffer eller nukleart materiale og dermed bringer terroren op på et nyt plan⁷.

---

⁷ National Intelligence Council, *"Mapping the Global Future: Report of the National Intelligence Council's 2020 Project"*, 2004.

POLITIKVALGMULIGHEDER

I bekæmpelsen af dette "globale oprør" på den ideologiske krigs makroniveau vil demokratiene formentlig skulle berede sig på en "lang kampagne" af ukonventionel karakter, hvor de udnytter færdigheder i terror- og oprørsbekæmpelse kombineret med en militær indsats for stabilisering og genopbygning. Der bør træffes foranstaltninger nu, som undergraver terrortruslens ideologiske grundlag og ødelægger dens evne til at handle med nogen større effekt. Hvis denne strategi gennemføres effektivt, vil det antageligvis betyde, at truslen i 2025 er reduceret til et ubetydeligt niveau.

Og dog vil nøglen til succes i bekæmpelsen af det globale oprør måske i realiteten ligge i at neutralisere angrebet ved at behandle forskellige skuepladser forskelligt, fjerne legitime klagepunkter og udvikle effektive lovbaserede stater, som er i stand til at sikre borgerne goder og indføre demokratiske institutioner. En sådan "opsplitningsstrategi" bør fokusere på at bryde kontakten mellem skuepladserne, ødelægge regionale og globale aktørers evne til at sætte sig i forbindelse med lokale aktører og udnytte disse, idet man forstyrrer koordineringen mellem og på *jihadsskuepladserne*, eliminerer tilflugtssteder, isolerer islamisterne fra lokalbefolkningen og afbryder strømmen af input fra islamistiske kilder i det udvidede Mellemøsten"⁸.

Intern kontekst

Alle europæere bør være bevidste om betydningen af at kæmpe for egne værdier, og om hvorledes disse bør forsvares mod alle former for terrortrusler. Et nært samarbejde mellem regeringerne med udgangspunkt i denne fælles forståelse er af væsentlig betydning.

En vigtig udfordring for de demokratiske samfund i Europa vil være en politisk og økonomisk **integration** af de samfundsgrupper, som i øjeblikket føler sig udstødt og vrede. Det vil være nødvendigt at træffe foranstaltninger til fremme af den tværkulturelle dialog, styrke moderate mainstreammuslimers position og isolere ekstremisterne. Samtidig bør de vestlige regeringer signalere, at integrationspolitikker og strategier for kulturel forståelse er tegn på styrke, ikke svaghed. Der kan f.eks. ikke være tale om i bestemte kvarterer i vores byer at tolerere praksisser, som visse fortalere forsøger at hævde udspringer af "sharialoven", og som åbenlyst tilsidesætter traditionelle værdier. Der er behov for betydelig mere forskning for at fastslå årsagerne til ekstremisttendenser blandt dele af den muslimske befolkning.

Disse bestræbelser bør optrappes, da der er en risiko for, at terroren giver bagslag - hvilket utvivlsomt er terroristernes hensigt - og fører til en øget intolerance⁹. De vestlige samfund har som helhed indtil videre udvist en betydelig politisk modenhed i deres reaktion på terroristernes ugeringerne, og dette har kun haft en meget begrænset indflydelse på relationerne mellem samfundsgrupperne. Men der er en risiko for, at en fortsat terrorkampagne på lang sigt undergraver dette.

Der vil være et pres for at træffe foranstaltninger, som begrænser friheden og øger spændingerne, måske forstærket af en aldrende befolkning og økonomiske forandringer, der skaber frygt og usikkerhed. Der vil være behov for

---

⁸ Kilcullen, David, "*Countering Global Insurgence*", side 46; <http://smallwarsjournal.com/documents/kilcullen.pdf> .

⁹ Den Europæiske Unions Institut for Sikkerhedsstudier, "*The New Global Puzzle: What World for the EU in 2025*", 2006.

lederskab for at **kombinere de fornødne sikkerhedsforanstaltninger med viljen til at værne om de demokratiske værdier og individuelle frihedsrettigheder**. Der er i princippet ingen konflikt mellem en god sikkerhed og individuel frihed. De vestlige regeringer må ikke lade sig provokere af terroristerne til at tage skridt, der selv om de føles rigtige, i realiteten giver næring til de underliggende årsager til terroren. Et centralt spørgsmål er reguleringens rolle, og den rolle regelforskrifter kan spille med hensyn til at imødegå misbruget af de nye teknologier. Der er behov for yderligere bestræbelser for at gøre internettet til et sikkert og velreguleret miljø.

Som erfaringer fra Nordirland og andetsteds viser, bør sikkerhedstjenesterne investere kraftigt i **efterretningsvirksomhed** og infiltrere terrornetværkerne for at neutralisere og afværge terroranslag. Da jihadterroren er mere decentralt organiseret end mange tidligere terrortrusler, vil dette kræve en betydelig indsats og store ressourcer. De nationale efterretnings- og sikkerhedstjenester bør forene kræfterne mere effektivt på dette område, og der bør ydes økonomisk og politisk støtte til dem, der har ansvaret for ledelsen af denne indsats. Disse tjenester bør være på vagt over for infiltration. At følge penge- og menneskestrømmen er et vigtigt element i en effektiv terrorbekæmpelsespolitik. Man bør desuden være stærkt opmærksom på, at jihadisternes terrornetværk søger at knytte forbindelser med eksisterende europæiske terrorgrupper og den kriminelle underverden for at give deres aktioner den størst mulige slagkraft.

Sikkerheden omkring væsentlige infrastrukturer bør forbedres. Sofistikerede vestlige økonomier er stærkt afhængige af store infrastrukturer for tilvejebringelsen af basale fornødenheder såsom energi, vand og føde. Sådanne netværk og distributionsmønstre bør kritisk gennemgås og forbedres for at sikre deres pålidelighed og evne til at modstå et koncentreret angreb.

Et potentielt problem med den såkaldte "krig mod terror" er, at den lader til at miste opbakning i offentligheden. Denne krig blev lanceret som reaktion mod en specifik rædselsgerning, og den nød i starten **bred støtte** i offentligheden, men dens mål er i stigende grad blevet uklare for denne. Drejer det sig om at bekæmpe al-Qaeda? Hvis dette er tilfældet, hvordan passer Irak da ind i billedet? Hvad med andre skuepladser? Afghanistan? Somalia? Der bør ydes en større indsats for at redegøre for truslens art og det forhold, at der er tale om en "kamp for demokratiet", hvis de vestlige regeringer skal fastholde offentlighedens støtte til en kamp, som har vidtrækkende følger for ressourcerne og i sidste ende for menneskeliv. Der er behov for politisk lederskab for at stå imod dem, der indtager en pacifistisk holdning, og dem med en kort hukommelse, som ofte ytrer sig i medierne.

International kontekst

Hvis der anlægges en **"opsplittingsstrategi"** for at nedbryde jihadisternes netværk, bør indsatsen rettes mod at fjerne specifikke legitime kilder til klagepunkter for at isolere ekstremisterne i deres egne samfund, afbryde strømmen af rekrutter og finansiering, begrænse den logistiske støtte fra værtssamfundene og styrke moderate muslimske leders position. Dette er et nøgleområde, hvor et tæt transatlantisk partnerskab er af vital betydning. Det er blevet foreslået, at der bør anvendes langt flere ressourcer på politiske, økonomiske og psykologiske tiltag end på en væbnet intervention, selv om de europæiske lande på nuværende tidspunkt investerer for få økonomiske midler i et traditionelt forsvar.

Palæstina og Israel: Vesten bør som en høj prioritet fortsætte med at støtte bestræbelserne på at få tilvejebragt en aftale mellem staten Israel og Den Palæstinensiske Myndighed, herunder oprettelsen af en palæstinensisk stat, således som det er udstukket i Mellemøstkvartettens koreplan. En levedygtig palæstinensisk stat, der nyder tilstrækkelig legitimitet såvel hjemme som i udlandet for at begrænse denne historiske konflikt mest muligt som kilde til fjendtligheder, er nu af vital interesse for Europa og USA. Det er vigtigt at understrege, at jihadisterne ikke vil lade sig stille tilfredse med en bilæggelse af striden - de vil ganske givet forkaste enhver løsning - men det vil udgøre et vigtigt skridt på vejen mod at isolere dem fra den muslimske mainstreamopinion.

Irak: Hvis den opfattelse slår igennem, at koalitionen er blevet overvundet i Irak, vil Vestens langsigtede interesser have lidt et alvorligt slag. Trods koalitionstroppersne alvorlige fejltrin i den "gyldne time" efter den vellykkede invasion, må der opfordres til ikke at slække på den politiske vilje. Prisen for at kæmpe videre vil være høj både økonomisk og - endnu vigtigere - i tab af menneskeliv. Men denne indsats er yderst vigtig i den langsigtede kamp for demokratiet. De moderate irakeres og de vestlige allieredes vilje og beslutsomhed bør være stærk nok til at modstå de radikale kræfter og udvikle en levedygtig demokratisk stat. Det er vigtigt at drage en parallel til den sovjetiske invasion af Afghanistan. Jihadisterne er af den opfattelse, at de besejrede Sovjetunionen i Afghanistan, og at de som følge heraf beseglede sovjetblokkens skæbne. Det bør sikres, at de ikke opnår en tilsvarende "sejr" i Irak.

Afghanistan: Også her må kampen ikke tabes. Talibantruslen holdes nu nede, og situationen er langt fra den samme som i Irak. Men civilbefolkningen bør opleve de økonomiske og sociale fordele ved den nye situation, hvis den skal mobilisere mod til fortsat at bakke op bag den vestlige støtte til deres nye demokratiske regering.

Mellemøsten: Vesten bør prioritere udviklingen af stærke stater, der er baseret på retsstatsprincippet og et konstitutionelt styre, og som beskytter menneskerettighederne og fremmer økonomisk udvikling. Der bør ansøres til reformer for at udvide den demokratiske regerings grundlag. Der er risici. Det kan ske, at udemokratiske regeringer trues af yderligtgående strømninger, men truslen kan enten tackles proaktivt nu eller få lov til at slå rod og skabe endnu større problemer i fremtiden. Vesten bør tilskynde til økonomisk udvikling og til politikker, der nedbringer arbejdsløsheden, især blandt de unge. Der er ingen direkte forbindelse mellem fattigdom og terrorisme - tværtimod kommer mange terrorister fra en velstående baggrund - men manglende økonomisk fremskridt bidrager til en følelse af fremmedgørelse. Landene i Mellemøsten bør - hvor det er muligt - hjælpes med at deltage fuldt ud i globaliseringsprocessen. Vesten bør anlægge en strategi baseret på dialog, som ansporer til udvikling af et "islamisk demokrati" i lighed med det "kristne demokrati", hvor religiøs tro harmonerer med demokratiske principper, hvor der opbygges en accept i islamiske religiøse kredse af et konstitutionelt styre og af respekten for andres rettigheder, og hvor påstanden om, at demokratiet er en dekadent vestlig opfindelse, manes i jorden. En sådan dialog kræver en kraftig investering af de nødvendige midler. Kun få lande i Mellemøsten er forbundet med netværk, der støtter demokrati og god regeringsførelse. Der eksisterer ikke i Mellemøsten eller i Middelhavsområdet en institution i lighed med Europarådet, som arbejder for at fremme menneskerettighederne.

Nordafrika: Da dette er et af EU's nærømråder, er det af særlig betydning for Europas sikkerhed. EU bør i forbindelse med udformningen af økonomiske samarbejdsprogrammer tildele forbindelserne omkring Middelhavet en høj prioritet.

Det bredere islamiske samfund: Det bør være en vigtig målsætning at støtte andre lande med en stor muslimsk befolkning som f.eks. Pakistan og Indonesien og de centralasiatiske lande, således at de er i stand til at følge i lande som Malaysia og Indiens fodspor, hvad angår udviklingen af et forholdsvis stabilt og liberalt styre med stigende økonomisk velstand.

Den videre verden: Mange af de asiatiske lande er i færd med at opbygge driftige markedsøkonomier og tilslutte sig det globale kommercielle netværk og er godt i gang med at bringe sig op på et vestligt økonomisk velstandsniveau, men hvad med resten af verden? Dele af Østafrika har f.eks. allerede tjent som base for al-Qaeda-aktiviteter. Handels- og støttepakker til fremme af den økonomiske udvikling er ikke kun en god løsning på grund af de umiddelbare fordele, de bibringer den lokale befolkning. De er også i Vestens og de globale demokratiske værdiers langsigtede interesse og kræver således politisk vilje og tilvejebringelse af ressourcer, der står mål med vigtigheden af kampen for demokratiet.

Energi og miljø

ANALYSE

Klimaændringer

Miljøet undergår ændringer. Mange regioner over hele verden oplever større temperaturekstremere og mere uregelmæssige vejrforhold, der resulterer i katastrofer såsom oversvømmelse eller tørke. Iskapperne trækker sig tilbage, gletsjerne smelter og orkenerne vokser. Verden har gennem historien gennemlevet større ændringer i temperaturer og vejrmonstre. Europa oplevede f.eks. en "mindre istid" mellem 1500 og 1850, som efterfulgte den "varme middelalderperiode". Hvad, der gør den nuværende periode speciel, er den hurtighed, hvormed ændringerne sker, og den udbredte mening, at klimaændringer ikke indtræffer naturligt.

Der er på det seneste almindelig enighed om, at de nuværende klimaændringer skyldes global opvarmning - primært som følge af en hidtil uset akkumulering af CO₂ i jordens atmosfære - og således er et biprodukt af vores økonomiske vækstmodel og moderne levevis baseret på forbrug af fossil brændselsenergi. Hvis man følger retter blikket fremad mod 2025, er det sandsynligt, at vores globale miljø fortsat vil forringes yderligere, og at miljø- og energispørgsmål vil veje tungt i den politiske beslutningstagning.

Økonomisk globalisering i det nuværende tempo forventes at medføre en 60 % stigning i efterspørgslen og forbruget af fossile brændsler over de næste 20 år. Jorden vil opleve en væsentlig stigning i drivhusgasemissioner, og klimaændringerne vil blive stadig mere følelige. Ifølge mainstreamanalytikere vil virkningen af den globale opvarmning, som i øjeblikket generelt er begrænset, først begynde at kunne spores tydeligt ved periodens slutning, dvs. mellem 2025 og 2030, hvor følgende fænomener vil kunne observeres: en stigning i gennemsnitstemperaturen ved jordens overflade på mellem 0,4 °C og 1,1 °C i 2025, en hastigere smeltning af isen på polerne, havenes stigning, opvarmning og forsuring, en øget nedbørmængde, hyppigere naturkatastrofer (cykloner, tyfoner, hedeølger, oversvømmelser...), og en voksende mangel på rent vand samtidig med fremkomsten af nye pandemiske trusler. Følgerne for vækstperioder og høstudbytte kunne være alvorlige. Det Mellemstatslige Panel om Klimaændringer¹⁰ hævder, at mere end 50 % af de temperaturændringer, der indtil videre er registreret, højst sandsynligt er forårsaget af menneskelig aktivitet, der skaber drivhusgaskoncentrationer¹¹.

Der er naturligvis afvigende synspunkter. IPCC er blevet kritiseret for sine metoder i både de fremadrettede projiceringer af de nuværende tendenser og bagudrettede analyser af de globale temperaturer ud fra begrænsede observationer og biologiske data, som er åbne for divergerende fortolkninger. "Hockey stick"-striden f.eks. drejede sig om en forenklet grafik i IPCC's rapport for 2001, som viste, at de globale temperaturer havde været stabile mellem år 1000 og 1900 for derefter at stige kraftigt¹². En række videnskabsfolk (hovedsagelig klimatologer med speciale i studiet af skyformationer, der er den væsentligste årsag til vejrforandringer) angriber nu åbent IPCC's opfattelse, som de nuværende strategier og idéer om global opvarmning bygger på. De bestrider ikke det forhold, at temperaturerne skulle være steget over de seneste 20-25 år. Men de sætter spørgsmålstegn ved de langsigtede

¹⁰ Det Mellemstatslige Panel om Klimaændringer (IPCC) oprettedes i 1988 af to FN-organisationer, Den Meteorologiske Verdensorganisation (WMO) og De Forenede Nationers Miljøprogram (UNEP), med det formål at evaluere risikoen ved klimaændringer.

¹¹ IPCC Fourth Assessment Report: Climate Change 2007.

konklusioner, der udledes af tidligere observationer. Nye klimamodeller er under udvikling, som i væsentlig grad mindsker CO₂-emissioners og menneskelige aktiviteterets rolle i de seneste opvarmningstendenser ved f.eks. at lægge større vægt på den mulige indflydelse, som naturfænomener, herunder solens aktivitetscyklus, har.

Problemet med offentlig politikformulering er, at det på det tidspunkt, hvor der kan gives et endeligt svar på disse spørgsmål, antageligvis er for sent at træffe de nødvendige afhjælpende foranstaltninger. Ikke desto mindre er teorien om, at hovedårsagen til klimaændringer er menneskelig aktivitet nu bredt accepteret, og den offentlige opinion kræver handling nu. Regeringerne må ud fra en afvejning af sandsynligheden og en risikovurdering tage stilling til, om der er behov for et vidtgående skift i den offentlige politik. Det er klart, at sådanne politikinitiativer i værste fald kunne medføre en nedgang i det globale BNP og eventuelt undergrave den teknologiske innovation, som skal imødegå følgerne af klimaændringer, hvis disse i sidste ende viser sig ikke at være menneskeskabte. Er de imidlertid dette, vil undladelsen af at handle være katastrofal.

Energi

EU-medlemsstaterne forbruger i dag 45 % mindre energi, end de gjorde i 1973 for at producere samme økonomiske outputenhed. Den absolutte efterspørgsel efter energi fortsætter imidlertid med at vokse, idet forbruget af primærenergi i EU-25 i perioden 1971-2003 steg med 41 %. Ifølge prognoserne vil det globale forbrug af fossil energi stige med 60 % over de næste 20 år. To tredjedele af denne stigning tilskrives asiatiske lande, især Kina og Indien. Olie vil fortsat være den mest efterspurgte brændselskilde, mens forbruget af naturgas forventes at vokse med 87 % i årene indtil 2030. Europa står derfor over for en øget konkurrence om begrænsede forsyninger, samtidig med at det allerede er verdens største importør af olie og gas.

Medierne er tilbøjelige til at fokusere på faren ved, at verdens fossile reserver udtømmes inden udgangen af dette århundrede. Det anslås f.eks., at der kun er naturgasreserver tilbage til 60 års forbrug. Sådanne forudsigelser er altid urealistiske og upålidelige (tænk blot på 70'ernes "nulvækstprognoser"). Hovedparten af disse skøn undervurderer de relative prisers og den inducerede innovations evne til at sikre en bæredygtig og tilstrækkelig ressourcestrom. Der er f.eks. betydelige kulreserver - tre gange mere end olie eller gas regnet i energimængde - som til en passende pris kunne tjene til opfyldelse af energibehovet. Det kan rimelig sikkert forudses, at der selv længe efter 2025 ikke vil være nogen reel mangel på energireserver.

Det betyder ikke, at det er udelukket, at der bliver problemer med at markedsføre tilstrækkelige energiforsyninger og undgå kraftige prisstigninger. Der er på mellemlang sigt en risiko for, at den nødvendige infrastruktur til at udvinde, transportere og raffinere energireserver er utilstrækkelig til at dække efterspørgslen. Mange af disse olieproducerende lande ledes af regeringer, der satses på kortsigtet indtægtsmaksimering på bekostning af langsigtet økonomisk optimering. Hertil kommer, at en række vigtige olieproducenter, f.eks. Venezuela, Rusland og Irak, af helt forskellige grunde ganske vist, forfølger en politik eller oplever interne problemer, som gør dem uattraktive eller uindbydende for kommercielle investorer.

---

¹² Dette kaldes også "MBH98-rekonstruktionen", der er opfundet af Mann, Bradley og Hughes.

Ifølge Det Internationale Energiagentur vil der på verdensplan være behov for investeringer på omkring 20.000 mia. dollars. Dette vil nødvendigvis primært skulle finansieres gennem private investeringer, således at den private sektor bør tage teten i bestræbelserne på at løse problemerne med både energisikkerhed og klimaændringer. Regeringerne vil skulle fastlægge de relevante rammer, der kan lede investeringerne i den rigtige retning.

Et centralt problem for EU vil desuden være dets voksende afhængighed af eksterne energikilder. Dets afhængighedskvotient er faldet fra 62 % i 1975 til 48 % i dag, men forventes at stige igen til 70 % inden 2030.

Problemet forstærkes af, at praktisk taget alle større olieproducenter og transitregioner, som Europa er afhængig af i forbindelse med sin import, er områder af stor geopolitisk ustabilitet. Man kan derfor ikke afvise, at der vil optræde periodisk tilbagevendende situationer med en relativ energimangel og prishop som følge af regionale politiske uroligheder eller manglende modernisering og vedligeholdelse af lokale infrastrukturer.

POLITIKVALGMULIGHEDER

Klimaændringer

Der er derfor to måder at løse udfordringen på. Den mest radikale måde er at forsøge at standse klimaændringerne helt. Dette er i det store og hele den model, som vedtoges i Kyoto. De maksimale emissionskvoter for forurenende aktiviteter ville da blive fastsat således, at CO₂-koncentrationerne bremses, standses og til sidst vendes. Der ville blive vedtaget regler, som tilskynder erhvervsliv og husholdninger til at indføre nye produktions- og forbrugsmønstre, der muliggør en større anvendelse af rene energiteknologier. Regeringerne ville intervenere på markedet gennem beskatning og fastsætte priser, der afholder forbrugerne fra at anvende fossile brændsler og ansporer til udvikling af vedvarende energikilder. Elproduktionen ville efter moden overvejelse skifte fra fossile brændsler til ikkekulstofalternativer, f.eks. nuklear energi eller såkaldte bæredygtige energikilder.

En alternativ og potentielt mere frugtbar alternativ politik på lang sigt er at vælge en "tilpasningsstrategi" baseret på den antagelse, at løsningen på klimaudfordringerne er af teknologisk art. Der er behov for forskning og investeringer, som vil hjælpe med at finde nye teknologier, der kan forbedre den måde, hvorpå vi i Vesten og vores medmedmennesker over hele verden lever i og med vores miljø. Med andre ord består en mere lovende strategi ikke i at underminere markedsmekanismerne for økonomisk vækst, men i at udnytte det vidensamfund, som globaliseringen skaber.

Der er her en risiko for, at fremskridt opnået i ét land eller på ét kontinent - eventuelt til en høj økonomisk pris - i alle tilfælde neutraliseres af aktiviteter, der forfølges af andre, som ikke anlægger en tilsvarende strategi. Kina f.eks. planlægger i øjeblikket at opføre mere end 500 nye kuldrevne kraftværker¹³, der hurtigt ville udligne ethvert fremskridt i EU. Der er i visse kredse en frygt for, at man, hvis en sådan politik ikke kan levere, hvad den lover, kan risikere, at et ideologisk hysteri medfører en sådan grad af regulering og prisrestriktioner, at det ødelægger selve de markedsincitament, som investeringer, teknologisk fremskridt og dermed vores evne til at sikre en høj levestandard og en endnu større energieffektivitet og bæredygtighed beror på. Det kan imidlertid hævdes, at

---

¹³ Susan Watts, BBC Newsnight Science Editor, 2005. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/newsnight/4330469.stm> .

strategien kunne åbne vejen for et globalt lederskab. Ved at gå i spidsen for afhjælpende foranstaltninger kommer EU til at stå stærkere med hensyn til at ændre grundlaget for den globale debat og inspirere andre til at følge trop.

Der vil være behov for en konstant overvågning og tilpasning, efterhånden som dataene og modellerne forbedres. Et internationalt samarbejde er vigtigt for at koordinere tilgangen på det globale plan og udveksle oplysninger om nye tendenser.

Energi

På mellemlang sigt er kerneenergi den eneste dokumenterede energiteknologi, som kan gøre en væsentlig forskel i energiforsyningen. Alternative løsninger som f.eks. vindmøller eller biobrændsler kan kun yde et mindre bidrag til en øgning af energiforsyningen. De kan kun udgøre et nyttigt lokalt supplement. Forbud mod udvikling af kerneenergi bør derfor ophæves. Den grundlæggende udfordring består i at genopbygge en folkelig konsensus omkring kerneenergi. På længere sigt kunne løsningen bestå i hydrogenbrændstofcelleteknologi, som vil muliggøre overgangen til et fuldt vedvarende energisystem baseret på næsten alles evne til at dække eget energibehov og dele sin elproduktion med mange andre. Hydrogenteknologi har potentiale til at gøre en ende på verdens afhængighed af importeret olie, medføre en kraftig begrænsning af CO₂-emissioner og mindske virkningerne af den globale opvarmning. Den første større industriregion, der udnytter denne energiforms fulde potentiale, vil sætte tempoet for den økonomiske udvikling i resten af århundredet. Men trods nyere større industrielle gennembrud er denne teknologi stadig langt fra tilgængelig til overkommelige priser.

Det fremherskende synspunkt, som deles af de fleste eksperter, fagfolk og politikere er, at markedsprocessen alene vil være for langsom til at løse Europas potentielle energiproblemer og sikre en gnidningsløs overgang til tiden efter olien. Selv om markedskræfterne til stadighed skubber i den rigtige retning, er den almindelige opfattelse den, at markederne på grund af sagens hastende karakter ikke kan gøre arbejdet selv, og at regeringen må træde til og sætte kursen og give industrien stærke investeringsincitament. Man bør f.eks. alvorligt overveje at ændre skattebyrden og øge beskatningen af metoder og aktiviteter, der er ødelæggende for miljøet, idet indtægterne øremærkes til støtte for et skift til vedvarende energi. EU og dets medlemsstater bør tilbyde erhvervsliv, mindre virksomheder, lokale regioner og kommuner samt husejere og forbrugere rigelige skattefradrag og -incitament for at ansøre til både forskning og udvikling og tidlig indførelse af vedvarende energi og hydrogenbrændstofcellerelaterede teknologier.

Faren ved en sådan tilgang er imidlertid, at det direkte statslige engagement ender med at fastlåse de europæiske energivalg i teknologiske blindgyder (således som det f.eks. skete i Frankrig med det famøse Minitel). Historien er rig på eksempler, der viser, hvorledes statslig erhvervsregulering og -støtte rent faktisk bremser den tilpasnings- og innovationsproces, som den formodes at fremme. En europæisering af industripolitikken vil ikke nødvendigvis give denne en chance for at være endnu mere succesrig.

Hvis man skuer frem til 2025 er der alt i alt gode grunde til at være optimistisk. Det digitale samfunds fabelagtige udvikling gør det muligt for os at ane fremtidige muligheder, som ingen overhovedet ville have drømt om for ikke så længe siden. For eksempel har det digitale samfund nu i kombination med hydrogen- og brændselscellerevolutionen skabt de tekniske forudsætninger for en gradvis fremvækst af et helt nyt radikalt energiparadigme, som i stort omfang er baseret på et komplekst system af decentrale produktions- og udvekslingsnetværk for ren energi, der

fungerer i overensstemmelse med processer, som ikke er meget anderledes end dem, der på telekommunikationsområdet skabte internettet.

Den store udfordring for EU i de to kommende årtier vil være at fremme konkurrenceånd og et afreguleret erhvervs klima samt øgede færdigheder og forbedret uddannelse, som vil give europæerne de bedste muligheder for at være blandt de første, der udnytter disse nye teknologiske muligheder fuldt ud.

Under alle omstændigheder vil de nuværende miljø- og energiaktiviteter sætte et kraftigt aftryk på verdens udseende i 2025, uanset hvilke endelige valg der træffes, og selv om de mest pessimistiske prognoser for klimaændringer viser sig at være ubegrundede. Det er sandsynligt, at samfundet i 2025 vil være baseret på en stærk miljøetik, hvor der lægges behørig vægt på hensynet til miljøet og bæredygtig udvikling.

IV. FØLGER FOR EU

Styreformer i EU: værdier, identitet og grænser

ANALYSE

På baggrund af de foregående kapitler om de fremtidige udfordringer er det slående, hvor hurtigt verden går en helt ny æra af bestræbelser i møde. EU bør ikke kun besidde evne til at handle, for hvis det ikke er i stand til at fungere effektivt, har det næppe nogen betydning, om det fører den rigtige politik. Styreformerne i EU er derfor nødvendigvis af allerstørste betydning. Det drejer sig ikke kun om selve de europæiske værdiers og selve den europæiske identitets natur, men også om EU's ydre grænser. Følgende aspekter er derfor relevante:

- grundlaget for Europas fælles værdier og identitet
- EU's institutionelle maskineri
- behovet for en effektiv forvaltning og klare ansvarsrelationer
- hvor går EU's ydre grænser?

Grundlaget for Europas fælles værdier og identitet

Grundlaget for EU's styreformer er behovet for fælles værdier og visioner for Europa og dets position i verden. Institutionel opbygning eller administrative justeringer vil på ingen måde kunne opveje manglende enighed om de grundlæggende principper. Denne kulturelle arv ligger til grund for den fælles tilslutning i alle Europas befolkninger omkring værdier såsom menneskelig værdighed, frihed, pluralisme, respekt for menneskerettighederne, retsstatsprincippet, retfærdighed, tolerance, beskyttelse af minoriteter og det offentliges rolle. Det hedder således i PPE's Rom-erklæring:

"Europas jødisk-kristne rødder og fælles kulturarv samt Europas klassiske og humanistiske historie og oplysningstidens frembringelser udgør grundlaget for vores politiske platform"¹⁴.

Debatten om Europas identitet er ikke en statisk og endelig foreteelse, men en løbende opgave, en dynamisk, åben proces, hvor medlemmerne af vores europæiske samfund når til enighed om fælles opfattelser af dem selv og andre. Ved at dele kultur og opnå en dybere indsigt i, hvorledes andre opfatter verden, kan vi aflægge vores fordomme, udvide vores sind og udvikle synergier for et yderligere samarbejde.

---

¹⁴ "For a Europe of the Citizens: Priorities for a Better Future" ("Rome Manifesto"), vedtaget på PPE's kongres i Rom, 30.-31. marts 2006.
http://www.epp.eu/dbimages/pdf/encondoc310306final_copy_1_copy_1.pdf .

Værdier: Vores europæiske værdisystem bygger på fire grundpiller:

- Det politiske system i oldtidens Grækenland indførte idéen om direkte demokrati. I globaliseringens tidsalder er det afgørende, at borgerne deltager i beslutningsprocesserne i EU. Desuden udgør ytringsfrihed og pluralisme et vigtigt bidrag til politisk stabilitet.
- Vores retssystem er dybt præget af romersk arv. F.eks. er retssikkerheden, lighed for loven og ejendomsretten helt nødvendige betingelser for udviklingen af livskraftige økonomiske systemer.
- Den kristne værdiarv er vigtigere end nogensinde. Næstekærlighed, tolerance, individuelle friheder, respekten for den menneskelige værdighed og solidaritet er med til at sikre politisk stabilitet.
- Endelig udgør oplysningstidens arv den sidste grundpille, hvor sekulariseringen fremtræder som det længst varende arvegods. Religionsfriheden, såvel lokalt som internationalt, er en grundlæggende betingelse for en fredelig sameksistens mellem befolkningsgrupper.

Selv om vi ikke har ret til at insistere på, at vores værdier anerkendes i hele verden, bør vi være opmærksomme på, at vores værdier deles med andre i den vestlige verden. Især den rolle, USA har spillet, har været afgørende ikke kun for at gøre det muligt at besejre kommunismen og forene Europa, men også for at bidrage til at udvikle et kulturelt værdifællesskab.

Identitet: En bred definition af en europæisk identitet er mulig på det kulturelle, historiske, religiøse, politiske og geografiske område, mens EU (og dets forgængere) samtidig har opbygget et langt mere specifikt "Europa" med egne institutioner, grundidéer, regler og forskrifter. Nationalstaten udgør et centralt aspekt af det kulturelle Europa. For borgerne er nationen langt mere nærværende og har en langt større spændvidde med hensyn til at nyttiggøre deres aktiviteter, hvorved der skabes en stærkere identitet. Med udgangspunkt i disse nationalstater er der behov for en høj grad af intern sammenhængskraft hos EU-medlemsstaterne, hvis det skal fungere effektivt.

Det institutionelle maskineri

Berlin-topmødet markerede et vigtigt gennembrud for EU. Dødvandet som følge af de to tabte folkeafstemninger i Frankrig og Nederlandene blev brudt. Selv om talen om krise måske er overdrevet - en af hovedårsagerne til EU's succes er dets evne til at overleve selv under vanskelige forhold - var der behov for en reform efter de to største udvidelsesbølger i EU's historie, hvor antallet af medlemsstater fordobledes. Der burde allerede have været foretaget demokratiske forbedringer af institutionerne, både hvad angår lovgivnings- og budgetansvaret. Rådet behøvede en mere strømlinet beslutningsproces for at imødekomme et udvidet EU's behov, og det var nødvendigt for EU at tilpasse sig for at opfylde sine ambitioner om at sikre sig en betydelig global indflydelse. Det blev opnået i Berlin med en beskåret reformpakke, der fokuserede på væsentlige reformer indeholdt i forfatningstraktaten.

Behovet for en effektiv forvaltning

I spørgsmålet om styreform i EU samler opmærksomheden sig hovedsagelig omkring EU's forfatningsmæssige opbygning. Men selv om dette "makrospørgsmål" er centralt, er der også andre "mikroanliggender", der ikke bør overses. Santer-administrationens afgang såede alvorlig tvivl om, hvorvidt Kommissionen var egnet til at udfylde sin opgave som traktaternes vogter. Der indledtes en ambitiøs reformproces som følge af undersøgelser foretaget af Europa-Parlamentet og vismandsudvalget (1999), og de to efterfølgende Kommissioner har forsøgt at arbejde sig igennem stakken af krævede ændringer.

En af de største farer for EU er, at medlemsstaterne konstant er fristet til at tildele EU-institutionerne nye opgaver uden nødvendigvis at bevilge dem de nødvendige ressourcer til at udføre dem effektivt. Dette fører til uopfyldte forventninger, skuffelse og bitterhed.

Hvor går EU's ydre grænser?

Grænser skaber et tilhørsforhold og en følelse af identitet, markerer besiddelserne og yder beskyttelse. Intet samfund og ingen økonomi kan eksistere uden grænser - de er en væsentlig del af den politiske proces. I Europas tilfælde har grænserne ændret sig gennem århundrederne, og der er ingen klar definition af, hvor Europa begynder, og hvor det slutter. Mens grænserne er klart defineret mod nord og vest, er der ingen reel konsensus om Europas grænser mod øst. Ifølge den tyske videnskabsmand Hartwig Hummel udgør Europas grænser ikke et evigt fikspunkt, men er blevet historiske konstruktioner, der kan ændre og udvikle sig.

Med hensyn til EU og dets definition af Europas grænser har medlemsstaterne en fælles interesse, der hviler på de samme europæiske værdier baseret på en fælles historie og fælles traditioner. Grænser skaber en følelse af samhørighed. Man kan ikke handle i fællesskab, hvis der ikke er en gensidig forståelse af fælles værdier. Det er derfor muligt, at den fælles visions styrke i realiteten kan afgøre, hvor Europa begynder, og hvor det slutter geografisk set. Dette er helt klart tilfældet for EU's vedkommende.

Som det fremgår af det foregående, er EU's dagsorden nu hastigt i færd med at skifte fra opbygningsopgaver til at anvende institutionerne til at løse globale udfordringer. Man må konstatere, at Europa i de seneste fem år har sat tid over styr i den såkaldte forfatningsproces uden at lægge tilstrækkelig vægt på at tilpasse sig hurtigere til en verden med hård økonomisk konkurrence, vitale strategiske trusler og radikale teknologiske og kulturelle ændringer.

Det forekommer ganske klart, at tiden hastigt nærmer sig, hvor EU's grænser i forbindelse med opfyldelsen af disse mål bør fastlægges, således at EU-borgerne får en reel følelse af identitet. Dette ville også gøre det muligt at udfolde en koncentreret indsats for at løse de kommende udfordringer uden til stadighed at skulle bruge kræfter på at udvide EU og eventuelt svække EU's evne til at fremstå som en gyldig global partner. En sådan fastlæggelse af EU's grænser vil ikke betyde en ende på udvidelsesprocessen, men indebære, at der lægges mere vægt på, at EU plejer egne interesser først - dets integrationskapacitet - frem for at tillade enhver stat, der ønsker det, at blive optaget.

POLITIKVALGMULIGHEDER

Ændringer i holdningen til ledende organer

I forbindelse med løsningen af disse udfordringer vil EU nødvendigvis skulle forholde sig til den måde, hvorpå holdningen til ledende organer ændrer sig.

- De politiske institutioner lider under et voksende tab af respekt for autoriteter. Som følge af en generel konsensus omkring den generelle politiske linje forekommer valgresultaterne mindre betydningsfulde, og som følge heraf bliver valgdeltagelsen med meget få undtagelser mindre og mindre.
- I en stadig mere globaliseret verden baseret på digital økonomi vil individet udgøre den vigtigste enhed. EU's bureaukratiske etik vil på denne baggrund været tvunget til at tilpasse sig, for at styreformerne i EU kan ajourføres. Offentligheden tyer til anvendelse af nye teknologier for at holde de politiske ledere til ansvar, debattere idéer og agitere for politikændringer. Således anvendes blogs i stigende grad for at udbrede idéer og rekruttere tilhængere. Der organiseres demonstrationer med kort varsel ved hjælp af e-mails og tekstbeskeder. "Virtuelle" pressionsgrupper erstatter gradvis traditionelle foreninger som hovedmediet for politisk aktion.
- Størsteparten af borgerne identificerer sig fortsat kraftigt med de europæiske nationalstater, og borgerne vil formentlig fortsat slutte kraftigt op omkring disse, som er en nødvendig forudsætning for god regeringsførelse. Der er dog en voksende accept af den opfattelse, at den politiske magt om nødvendigt kan spredes på forskellige myndighedsniveauer - f.eks. det europæiske niveau for nogle politikker, regionale/lokale organer for andre - eller helt unddrages offentlig styring og overlades til private organer, enten kommercielle eller velgørende, eller enkeltpersoner. Det følger heraf, at styreformer af enhver art konkurrerer indbyrdes om indflydelse og magt.

Udvidelsesprocessen

Fremtidige udvidelser frembyder en enorm udfordring for EU's styreformer. Det har vidtgående konsekvenser for de fire ovennævnte aspekter af et veldrevet EU og bør ikke gribes overfladisk an. EU bør være påpasselig med ikke at gabe for højt og skabe et Europa, der er så stort, at det bliver ude af stand til at opfylde sine løfter. EU's funktion må på ingen måde ofres på udvidelsens alter.

En velstyret udvidelse har imidlertid potentiale til at udvide den europæiske retsstats område, udbrede menneskerettighederne og understøtte nye medlemmers demokratiske væsen. Den kan udvide det indre marked, det største enhedsmarked, og dermed bidrage til større økonomisk stabilitet og velstand. Den kan styrke Europas indflydelse på verdensplan. Men hastes udvidelsen igennem uden ordentlig forberedelse, og gennemføres den, uden at man er kommet til enighed om fælles værdier eller fremtidige mål, vil det endegyldigt svække EU's handleevne. En kritisk gennemgang af hver enkelt ansøgning bør omfatte en nøje vurdering af EU's integrationskapacitet på det pågældende tidspunkt og for den pågældende ansøger.

Om end det anerkendes, at europæiske lande i henhold til traktaterne har ret til at søge om optagelse i EU, er der behov for en klar definition af EU's ydre grænser, således at EU er i stand til at tackle kommende udfordringer, bevare den interne sammenhængskraft og optage landene i det vestlige Balkan. Er der først opnået enighed herom, foreslås det, at man tillader, at der forløber en længere periode, måske 15 år, inden yderligere udvidelsesforhandlinger afsluttes. Der bør udarbejdes en sammenhængende og specifikt fokuseret politik for EU's naboer for at opretholde samarbejdsprægede, fremgangsrige og stabile forbindelser med alle de pågældende lande.

Det institutionelle maskineri

Der er gennemført kolossale ændringer i EU's struktur i de sidste 20 år - ikke mindre end fire store traktater og en femte, der ventes færdigbehandlet og derefter ratificeret af de 27 medlemsstater over de næste 12 måneder. Ingen kunne have forudsagt disse begivenheder eller resultatet af dem.

Men for EU-borgerne vil en pause i de institutionelle ændringer være velkommen, ikke kun for at de kan forstå, hvad EU har ansvaret for, men også for at de kan se, hvad det gør for at løse de fremtidige globale udfordringer. Således bør fremtidige ændringer i EU's institutionelle maskineri kun gennemføres, såfremt de vil forbedre effektiviteten og gennemskueligheden i forbindelse med udførelsen af de opgaver, EU har fået tildelt.

For at bistå EU med at blive en mere effektiv global aktør, kunne iværksættelsen af en mere fleksibel form for "forstærket samarbejde" øge gennemførligheden og muligheden for accept, når der udformes nye politikker. Et forstærket samarbejde mellem de villige og kompetente aktører ville kunne gøre det muligt for landene at sætte ind på de områder, hvor der er en reel efterspørgsel, således at de ikke tvinges ind i et samarbejde omkring opgaver, hvor de foretrækker at operere på egen hånd.

En effektiv administration

Fokuseringen på en kompetent og effektiv forvaltning af EU's politikker bør forbedres. Mens forhandlinger om nye traktater eller optagelse af nye lande (f.eks. Bulgarien og Rumænien) er et udmærket røgdække til at aflede opmærksomheden fra daglige anliggender, ønsker EU-borgerne at føle, at pengene forvaltes korrekt, og at blive inddraget i debatter og beslutninger på EU-plan.

Der bør gøres en kraftig indsats for at indføre nye teknologier, specielt internettet, for at lette europæernes deltagelse i EU-aktiviteter såvel med hensyn til politikformulering som beslutningstagning. Den kommende udvikling vil gøre det muligt at behandle store spørgsmål under inddragelse af alle dem, der ønsker at blive hørt.

Den multipolare verden: det transatlantiske partnerskabs afgørende rolle

ANALYSE

Vi har indtil videre analyseret de kommende globale udfordringer og foretaget en detaljeret gennemgang af fire større områder, der er vigtige over de næste 20 år. Der bør udtænkes nye politikker, og der bør gives plads til andre aktører i det globale system, efterhånden som verden antager en stadig mere multipolar karakter. Lande og områder som Kina, Rusland, Indien, Mellemøsten og Afrika vil uden tvivl fortsat have en vigtig geografisk betydning. Lige som det står fast, at de analyserede politikudfordringer har en langsigtet karakter og vil kræve et intensivt europæisk samarbejde, lige så sikkert er det, at de vil blive bedre håndteret fra et vestligt synspunkt, hvis det transatlantiske partnerskab uddybes med henblik herpå. Hvorledes ser den aktuelle situation ud for disse forbindelser, og hvilken rolle kan disse spille for udviklingen indtil 2025?

Den bitre uenighed mellem USA og en række af dets europæiske allierede over Irak bragte de transatlantiske forbindelser til et uønsket lavpunkt. Det er en udbredt opfattelse, at afslutningen på den kolde krig og Sovjetunionens opløsning afdækkede anseelige forskelle i værdier og interesser hos parterne på begge sider af Atlanten, som tidligere havde været tilsløret af en overordnet nødvendighed af at afskrække en fælles fjende. Det var opfattelsen, at de transatlantiske forbindelser havde kurs mod en gradvis voksende og uundgåelig uoverensstemmelse, om ikke ligefrem skilsmisse. Der var en voksende frygt for, at Europa ville kaste sig ud i "forum-shopping", forsømme sine vigtige relationer til USA og hengive sig til en "pick and mix"-politik med konkurrerende bilaterale forbindelser.

I 2005 blev der imidlertid genindført en vis form for civilitet og ydmyghed i de transatlantiske forbindelser. Lederne på begge sider af Atlanten udfoldede bestræbelser for at lægge årene med splittelse og transatlantiske fødselsveer bag sig. Denne tilnærmelse kan til dels tilskrives en forbundethed til de transatlantiske forbindelser. Trods en række ubestridelige gnidninger deler de transatlantiske partnere fortsat flere vigtige værdier og interesser, end det er tilfældet mellem andre regioner indbyrdes i verden. I betragtning af de mange politiske og kulturelle beslægtetheder og bånd forbliver USA og Europa hinandens naturlige partnere.

Vigtigere end sådanne beslægtetheder har imidlertid været begge parters erkendelse af, at Europa og USA står over for de samme udfordringer i et hastigt skiftende globalt miljø og deler en betydelig interesse i, at disse udfordringer tackles effektivt. Modsat det populære billede af afvigende interesser ser det ud til, at de bredere politiske dagsordener på begge sider af Atlanten tilnærmer sig hinanden. Politikere, sagkyndige og offentligheden på begge sider af Atlanten er i stigende grad enige om, hvilke strategiske udfordringer deres lande vil stå over for i det 21. århundrede.

Europæere og amerikanere f.eks. vedbliver med at nyde de fordele og se de muligheder, som globaliseringsprocessen frembyder. Men de er i samme grad bekymrede over nogle af de "mørke sider" ved denne proces. Amerikanere og europæere nærer samme betænkeligheder over de økonomiske og sociale følger af de igangværende ændringer i den globale økonomi. De konkurrencemæssige udfordringer fra Kina og Indien f.eks. og hermed beslægtede spørgsmål omkring beskæftigelse, outsourcing og behovet for reformer i velfærdssystemerne var langt fremme i debatten op til valget til Kongressen i 2006 og det franske præsidentvalg tidligere i år.

Lederne på begge sider er således stærkt bevidste om behovet for en bedre styring af globaliseringsprocessen og dens udløbere. USA og EU deler en umiddelbar interesse i at inddrage nye økonomiske magter såsom Indien og Kina, således at disse omfattes af det sæt af regler, der styrer den globale økonomi. De er desuden enige om, at det er i begge parter interesse at fremme vækstlandenes anerkendelse af og tilslutning til regler, normer og standarder, hvad enten der er tale om markedsadgang, intellektuelle ejendomsrettigheder eller produktsikkerhed.

Truslerne mod den globale sikkerhed nævnes ofte som et område, hvor der hersker transatlantisk uenighed. Men selv om der er meningsforskelle omkring prioriteringer og metoder, f.eks. legitimiteten og anvendelsen af væbnet magt, er begge parter enige om punkterne på sikkerhedsdagsordenen, nemlig behovet for at bremse spredningen af masseødelæggelsesvåben, effektivisere bekæmpelsen af international terrorisme og yde bistand til en række svage eller mislykkede stater over hele verden.

Ikke alene deler offentligheden på begge sider af Atlanten siden den bredt drøftede rapport fra Det Mellemsstatslige Panel om Klimaændringer (IPCC) en fælles interesse i konsekvenserne af klimaændringerne. Offentligheden er også i stigende grad opmærksom på den voksende globale konkurrence om energiresourcer og den strategiske betydning af stabile og sikre energiforsyninger.

Listen over udfordringer, som der er enighed om tværs over Atlanten, er lang og omfatter en fælles interesse i at tackle en voksende ustabilitet i Mellemøsten og gøre fremskridt i fredsprocessen mellem palæstinensere og israelere, fremme den globale udviklingsdagsorden og bryde det nuværende dødvande i handelsliberaliseringsforhandlingerne samt styrke demokratiske værdier og styreformer.

I debatten om mulighederne for et styrket transatlantisk samarbejde overses ofte et bestemt aspekt af de transatlantiske forbindelser. USA og Europa har siden starten af 1990'erne oplevet en hidtil uset økonomisk integration, der i realiteten har skabt en transatlantisk økonomi. Trods den megen snak om opkomsten af Kina og Indien er USA og EU i dag fortsat hinandens vigtigste kilde til og mål for direkte udenlandske investeringer. De økonomiske forbindelser mellem USA og EU tegner sig for 3 billioner dollars om året, og begge økonomier er knyttet sammen gennem udenlandske investeringer og udenlandske søsterselskabsaktiviteter (den tætteste form for økonomisk integration) frem for tovejshandel (en løs form for integration). Samhandel over grænserne udgør da også kun 20 % af den transatlantiske samhandel.

Den gensidige investeringsstrøm er fortsat væsentlig højere end amerikanske eller europæiske investeringer i Kina, Indien eller andetsteds. Det samme gælder amerikanske og europæiske virksomheders omsætning og overskud fra gensidige aktiviteter. Og den transatlantiske økonomi understøtter direkte 14 mio. arbejdspladser på begge sider af Atlanten.

Som følge af den høje grad af transatlantisk økonomisk integration har politik- og reguleringsbeslutninger på den ene side af Atlanten i stigende grad en indvirkning på virksomheder og forbrugere på den anden side. Men mens der findes en transatlantisk økonomi for virksomheder, har beslutningstagerne fortsat noget at indhente. En ramme for et forstærket politik- og regulerings samarbejde mellem EU og USA er imidlertid kun i sin vorden.

Som Joseph Quinlan har hævdet, står de transatlantiske markeder i spidsen for globaliseringsprocessen. Som følge af graden af transatlantisk økonomisk integration har USA og Europa bogstavelig talt ikke råd til et transatlantisk brud, idet deres respektive økonomiske velstand og sikkerhed i stigende grad er knyttet til hinanden. Ingen af parterne kan derfor tage den transatlantiske økonomi for givet. Både USA og EU har i realiteten en fælles interesse i at fremme den transatlantiske økonomiske integration, der ikke alene vil bidrage til at styrke den økonomiske vækst og velstand i det transatlantiske område. Det vil også sikre såvel USA som EU imod et større handelsbalanceunderskud som følge af de nye økonomiske magter og den ustabilitet i den globale økonomi, der vil ledsage disses opkomst.

For at bevare den transatlantiske økonomis førerposition og gøre det muligt for den at udvikle sit fulde potentiale er der behov for et styrket transatlantisk samarbejde omkring økonomiske og reguleringsmæssige beslutninger og fjernelse af de resterende ikketoldmæssige barrierer inden for handel og investeringer med henblik på den endelige etablering af det transatlantiske marked. De retningslinjer for fremme af den transatlantiske økonomiske integration, som vedtoges på USA-EU-topmødet i 2007, udgør et vigtigt skridt i denne retning. Men hvis dette langsigtede initiativ skal lykkes, vil det kræve et vedvarende politisk lederskab og overblik på højeste politiske plan.

I betragtning af deres fælles værdier og interesser, de stærke politiske og økonomiske bånd og mange år med et vellykket samarbejde er EU-landene og USA hinandens naturlige og uundværlige partnere over for de globale udfordringer, de i fællesskab vil møde. Hverken USA eller EU kan forvente succes ved at handle på egen hånd. Deres forbindelser med tredjeparter har heller ikke den samme dybde som det transatlantiske partnerskab og frembyder ikke de samme muligheder for succes.

De transatlantiske partnere er godt rustet til i fællesskab at tackle de udfordringer, der venter dem. USA vil i en overskuelig fremtid forblive verdens eneste supermagt med betydelig politisk, økonomisk og militær indflydelse og global rækkevidde, mens EU allerede i dag udgør den største integrerede økonomi i verden. EU og USA tegner sig i dag til sammen for over 40 % af verdens BNP og indtager højtstående stillinger og udøver en væsentlig indflydelse i internationale organisationer såsom FN, Verdenshandelsorganisationen, Den Internationale Valutafond og Verdensbanken. På de områder, hvor de bliver enige om normer og regler, skaber de ofte en ny global "guldstandard". Og begge regioner er de to største donorer af udlandsbistand og udøver en stor politisk indflydelse på verdensplan.

På denne baggrund er der enorme muligheder for et styrket transatlantisk samarbejde, som er i begge parteres interesse. Effektive løsninger på ovennævnte udfordringer vil afhænge af et forstærket samarbejde mellem EU og USA og af et EU-USA-lederskab. Der er imidlertid alvorlige hindringer på begge sider, som hæmmer samarbejdet.

En række af de vigtige trusler mod et forstærket EU-USA-samarbejde er direkte knyttet til de emner, som er behandlet i det foregående kapitel. EU vil være mere virkekræftigt, hvis det styrker sine bestræbelser på at blive en mere kompetent global aktør og dermed en global partner for USA. Det bør styrke sine institutionelle strukturer og beslutningsprocedurer, sin handleevne og ikke mindst sin udenrigspolitiske kompetence. USA bør på den anden side afgive flere beføjelser i et partnerskab mellem ligestillede. Der er især en tendens blandt beslutningstagere i USA til

at anskue de transatlantiske forbindelser i den noget snævre sammenhæng, som udgøres af bilaterale forbindelser og/eller NATO-alliancen med hovedvægt på den kollektive sikkerhed.

Begge disse aspekter peger i retning af et større strukturelt underskud i forbindelserne mellem EU og USA. På den ene side er der kun gjort få fremskridt med hensyn til at løse og omstrukturere forbindelserne mellem NATO og EU. På den anden side og måske endnu vigtigere - når man tager de forskellige udfordringer, de transatlantiske partnere står over for, i betragtning - savner EU og USA fortsat en solid basis og en overordnet ramme for et struktureret samarbejde. Den nye transatlantiske dagsorden fra 1995 har vist sig at være utilstrækkelig til etableringen af et effektivt samarbejde, ikke mindst på grund af en kun delvis gennemførelse af dens bestemmelser, og den er i dag stærkt forældet. Der findes et stort antal ad hoc- eller sektordialoger og andre fora for udveksling og samarbejde mellem USA og EU. Et effektivt samarbejde vil afhænge af mere permanente og velstrukturerede samarbejdsformer, der sikrer et politisk overblik på højeste politiske plan på begge sider.

Endelig bør en række af de divergerende interesser og metoder hos USA og EU, som unægteligt findes, håndteres mere effektivt. Nogle har deres rod i afvigende politiske kulturer og geopolitiske holdninger. Mens EU f.eks. primært anlægger et økonomisk perspektiv på sine forbindelser med Kina, ser USA Kina som en politisk og sikkerhedsmæssig trussel som følge af sin regionale rolle og sine forpligtelser over for Japan og Taiwan. Andre divergenser forstærkes imidlertid blot ved en stærkt moralpræget debat f.eks. om dødsstraf eller gmo'er.

POLITIKVALGMULIGHEDER

Selv om andre bilaterale forbindelser mellem EU og tredjeparter er vigtige, er ikke alle bilaterale forbindelser jævnbyrdige, og EU bør nu sikre, at dets partnerskab med USA afspejles fuldt ud på alle aktivitetsniveauer. I et tæt samarbejde kan de udvikle nære forbindelser med andre vigtige allierede som f.eks. Japan eller Indien med henblik på at tackle de fremtidige udfordringer.

For at denne grundlæggende tilgang til den globale situation i det 21. århundrede skal lykkes, er der behov for specifikke foranstaltninger. Vi bør:

- erkende, at en multipolar verden er i støbeskeen; det er vigtigere end nogensinde, at de transatlantiske partnere forener kræfterne for at fremme vestlige interesser og værdier og ikke mindst finde et fælles udgangspunkt for løsningen af de globale udfordringer
- sikre, at sammenkoblingen mellem NATO, EU og USA er effektivt struktureret - således at de allieredes indsats er koordineret på globalt plan til løsning af de globale udfordringer
- fremme en fælles EU-USA-indsats, hvor dette er muligt, ikke mindst i globale og regionale fora; oprette en EU-USA-partnerskabstraktat for at understøtte sådanne aktioner
- arbejde frem mod en endelig etablering af det transatlantiske marked i 2015 med det sigte at styrke den bilaterale samhandel og fremme global økonomisk vækst
- etablere et nært samarbejde om energi og miljø mellem de transatlantiske partnere for at fremme den globale indsats
- sikre, at spørgsmålet om mislykkede stater bliver højt prioriteret i det indbyrdes EU-USA-samarbejde, idet indførelsen af en sådan tilgang kunne udløse en revision af EU's og USA's hjælp og bistand til

Formatted: Bullets and Numbering

Formatted: Bullets and Numbering

udlandet med det sigte at skabe et mere robust medium for projiceringen af EU-USA-samarbejdet og det indbyrdes engagement

- udarbejde udkastet til en fælles sikkerhedsstrategi baseret på eksisterende tekster (US 2006/EU 2003), der sammenkobler dette med revisionen af NATO's strategiske koncept
- endelig anerkende behovet for at fremme en gennemgribende FN-reform, som afspejler den ændrede interessebalance i 2025

Deleted: both in these contexts, and more broadly.¶

V: Konklusioner

Det er ikke muligt at forudsige nøjagtigt, hvorledes verden vil se ud i 2025. Men i dette dokument gøres tydeligt opmærksom på en række tendenser, som europæiske beslutningstagere ikke kan ignorere. Betydningen af hver af disse tendenser beskrives, og det konkluderes derefter, hvilke valg de ansvarlige for de politiske partiers programmer bør træffe. Hovedpunkterne i dokumentet er som følger:

- Der er et større temposkift undervejs i de spørgsmål, som er til debat, og et fokusskift fra forfatningsspørgsmål til de fremtidige globale udfordringer. Den hastighed, hvormed forandringerne sker, er steget. Det er indtrykket, at Europa ikke tilpasser sig hurtigt nok.
- Disse udfordringer er meget store i bredde og dybde. De har også en langsigtet karakter og kan ikke tackles ved kortsigtede løsninger.
- I det dynamiske globale miljø er ingen medlemsstat i stand til at løse disse udfordringer alene. EU bør spille en nøglerolle for at styrke og udbrede forståelsen for, hvad sådanne udfordringer vil betyde for EU-borgerne, og tilskynde disse til at skue udad med optimisme og tillid.
- Europa bør i en multipolar verden holde sig i kontakt med alle aktører, men tættere transatlantiske bånd er vigtige for at håndtere sådanne udfordringer, specielt med hensyn til økonomi, energi/miljø og sikkerhedsspørgsmål. Der vil være behov for en ny transatlantisk partnerskabsstruktur.
- I en stadig mere globaliseret verden baseret på digital økonomi vil individet udgøre den vigtigste enhed. EU's bureaukratiske etik vil på denne baggrund været tvunget til at tilpasse sig, for at styreformerne i EU kan ajourføres. Offentligheden tyer til anvendelse af nye teknologier for at holde de politiske ledere til ansvar, debattere idéer og agitere for politikændringer.
- For EU bør der være mindre fokus på at udvide grænserne mod øst. EU's ydre grænser bør nu fastlægges, og en længere periode afsættes til styrkelse af EU's indre sammenhæng. Der bør investeres mere tid og større bestræbelser på at løse hastende spørgsmål, som ikke længere kan vente ... navnlig inden for følgende politikområder:
  - Global konkurrenceevne: Der er behov for en gennemgribende it-revolution i EU inden for uddannelse, innovation og iværksætterånd med særlig reference til konkurrence i uddannelsessystemet.
  - Demografi og indvandring: Der vil blive tale om dybtgående virkninger inden for alle aspekter af livet i Europa som følge af en aldrende befolkning - pensioner, transport, boliger osv. Det er nødvendigt at erkende behovet for at ændre arbejdsmarkedet for deltidsarbejde og at indføre en større selektivitet i politikken på indvandringsområdet.

Deleted: ¶

Deleted: ¶

Deleted: ¶

The statist habits and bureaucratic ethos of the European member states, that were a response to the problems of the 19th and 20th centuries, need considerable change. The public is looking to use the new technologies to hold political leaders to account, to debate ideas, and to campaign for policy changes: blogs are increasingly used to spread ideas and recruit supporters; demonstrations are organised at short notice by means of email and text messages; 'virtual' pressure groups are replacing traditional associations as the main vehicles for political action.

Deleted: ¶

- Terrorisme og sikkerhed: Vi bør sikre det vestlige demokratis overlevelse og gøre opmærksom på de ekstremistiske ideologiers karakter med særlig vægt på at fremme tværkulturelle forbindelser mv. EU bør fortsat prioritere fremme af demokrati og menneskerettigheder på verdensplan.
- Energi og miljø: Vi bør tackle den udfordring, klimaændringerne rejser, ved at ansøre til forskning og investeringer for at finde frem til nye teknologier, som kan forbedre den måde, vi i Vesten lever i og med vores miljø. Der er et presserende behov for at udvikle nye teknologier såsom hydrogenbrændstofcelleteknologi med det formål at gøre Europa mindre afhængigt af energiforsyninger fra Mellemøsten og Rusland. Vi bør genopbygge en folkelig konsensus omkring kerneenergi.
- Det bør erkendes, at disse ændringer alle er indbyrdes sammenhængende. Innovation er knyttet til demografi og indvandring. Indvandring er knyttet til terrorisme og sikkerhed. Sikkerhed er sammenkædet med miljø- og energispørgsmål.
- Til sidst bør det nævnes, at såfremt dette initiativ har vist sin nytte og henledt beslutningstageres opmærksomhed på fremtidige farer, bør det ajourføres med regelmæssige mellemrum, da det indbyrdes forhold mellem de forskellige indsatsområder helt sikkert vil ændre sig, efterhånden som begivenhederne går deres gang...2012?

European Ideas Network
EPP-ED, European Parliament, Rue Wiertz, 1047 Brussels, Belgium
www.ein.eu